

**BELEIDSPLAN
SCHULDHULPVERLENING
2022–2025**

Inhoud

Samenvatting	3
1. Inleiding	5
2. Achtergrond, landelijke ontwikkelingen en lokale ontwikkelingen	7
3. Visie, uitgangspunten en doelen	15
4. Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering	21
5. Ontzorgen en ondersteunen	23
6. Nazorg	26
7. Financiën	28
Bijlage 1: planning	29
Bijlage 2: landelijke ontwikkelingen	30
Bijlage 3: wettelijke maatregelen	32
Bijlage 4: lokale ontwikkelingen	34
Bijlage 5: de 12 kernwaarden	39
Bijlage 6: proces vroegsignalering en monitoring	40
Bijlage 7: NVVK-arrangement	42

Samenvatting

Dit beleidsplan schuldhulpverlening richt zich op 3 actielijnen:

1. Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering.
2. Ontzorgen en ondersteunen.
3. Zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso.

In een nader op te stellen uitvoeringsplan worden de uitvoeringsafspraken en bijbehorende werkprocessen opgenomen.

Op 1 juli 2012 is de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) ingevoerd. Sindsdien is de zorgplicht van gemeenten op het gebied van integrale schuldhulpverlening wettelijk verankerd. Onder deze zorgplicht vallen preventie, vroegsignalering, hulp bij problematische schulden en het verlenen van nazorg. Eens in de 4 jaar dient een nieuw beleidsplan integrale schuldhulpverlening te worden opgesteld.

In onze visie heeft ieder zijn eigen verantwoordelijkheid, maar als het niet meer lukt om rond te komen en problemen zelf op te lossen, dan is er een vangnet. Schuldhulpverlening is beschikbaar en toegankelijk voor alle inwoners van de gemeente van 18 jaar en ouder. Schuldhulpverlening is beschikbaar wanneer een inwoner moeilijk kan rondkomen, spanningen ervaart door geldzorgen of niet meer weet hoe hij schulden moet aflossen.

De afgelopen jaren was zowel landelijk als lokaal sprake van een gestage afname van schulden. Met de coronacrisis is echter een periode aangebroken van sociaal economische instabiliteit, waarbij vanuit inkomensperspectief voor zowel werknemers als werkgevers een onduidelijke situatie is ontstaan. Deze ontwikkelingen raken veel bredere geledingen binnen de samenleving dan alleen de traditionele risicogroepen. Ondanks het inmiddels ingezette economische herstel, zijn de sociaal economische gevolgen van de coronapandemie nog niet geheel duidelijk. Mede vanuit dit perspectief, pleiten wij voor een grondige analyse van de feitelijke situatie om te komen tot een gedegen toekomstig beleid.

Uit de gegevens waarover wij op dit moment wel beschikken, komt naar voren dat onze lokale doelgroep op het gebied van schuldhulpverlening afwijkt van de landelijke doelgroep. Om meer inzicht te krijgen in de lokale doelgroep die in aanmerking komt voor schuldhulpverlening, gaan wij op korte termijn gegevens analyseren van de inwoners die gebruik maken van onze minimaregelingen. Ook gaan we onderzoeken in hoeverre lokaal sprake is van overlap tussen inwoners met problematische schulden en laaggeletterden.

De wijzigingen in de Wgs per 1 januari 2021 bieden ons de mogelijkheid om in te zetten op vroegsignalering. Hierdoor kunnen we als gemeente beter acteren op het ontstaan van betalingsachterstanden bij vaste lasten partners. Met de inzet van dit instrument verwachten wij gedetailleerder inzicht te krijgen in de factoren die een rol spelen bij het ontstaan van schulden.

Deze ontwikkelingen pleiten ervoor om de inzet op schuldhulpverlening steeds meer te richten op preventie en vroegsignalering en hiermee complexere schuldhulpverlening verder terug te dringen. Deze verschuiving heeft tot gevolg dat de rollen van de gemeente en de diverse uitvoerende ketenpartners onderling zullen verschuiven. We zien hierbij op verschillende aspecten in toenemende mate een rol weggelegd voor werkgevers. De communicatie die welke rol op zich neemt, is van essentieel belang.

Voor de ontwikkeling van dit beleid sluiten wij aan bij de uitgangspunten van de notitie Sturen op Maatschappelijk Resultaat. Daarbij maken wij een verbinding met de 3 actielijnen die zijn geschetst in het landelijk actieplan Brede Schuldenaanpak:

1. Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering.
2. Ontzorgen en ondersteunen.
3. Zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso

Op termijn gaan wij in dit kader beoordelen in hoeverre wij aansluiten bij het zogenaamde NVVK-arrangement. Dit arrangement wordt gezien als nieuwe standaard wat betreft de wijze van het afhandelen van schulden in Nederland.

De vertaling naar concrete acties, die uit de geschetste ontwikkelingen volgen, zijn in een planning voor de komende beleidsperiode opgenomen (bijlage 1). Onderdeel hiervan is het lokale uitvoeringsplan, waarin de gewijzigde rollen van gemeente en ketenpartners op het vlak van uitvoering, werkprocessen en monitoring worden beschreven.

Schulden en armoede leiden tot schaamte, stress en depressiviteit. Op langere termijn kunnen schulden leiden tot sociaal isolement. Dit beleidsplan is een open kader dat richting geeft, maar het biedt ook de ruimte om in te spelen op toekomstige ontwikkelingen. Het borduurt voort op het beleidsplan 2017–2020. Aangezien naast schulden vaak ook sprake is van andere problematiek, zetten we in op een integrale aanpak van deze multiproblematiek.

1.1 GEVOLGEN VAN SCHULDENSITUATIES EN ARMOEDE VOOR INWONER

Mensen met schulden wachten vaak lang voor ze om hulp vragen, gemiddeld 5 jaar. Gemiddeld is de schuld dan opgelopen tot meer dan € 40.000 en zijn er 14 schuldeisers in het geding¹⁾. Hoe langer men wacht met het vragen om hulp, hoe lastiger het wordt om een oplossing te vinden. Armoede en schulden zorgen voor gevoelens van schaamte en chronische stress; dit kan leiden tot onder meer depressiviteit. Door het niet of minder kunnen meedoen aan het maatschappelijke leven (zoals activiteiten, verenigingen en verjaardagen) kunnen gevoelens van eenzaamheid en sociaal isolement ontstaan. Daarnaast ontstaat er een negatief effect op opvoeding en relaties en het vermogen om problemen op te lossen. Ook is bekend dat hoe langer kinderen in armoede leven, hoe groter het risico wordt dat zij als volwassene ook in armoede terechtkomen (wat dan van generatie op generatie doorgaat). Verder is er bij deze kinderen een verband met een lagere waardering voor hun leven, slechtere schoolprestaties en schaamte voor hun thuissituatie.

1.2 WET GEMEENTELIJKE SCHULDHULPVERLENING (WGS)

Gemeenten hebben een zorgplicht op het gebied van schuldhulpverlening. De Wgs schrijft voor dat er een beleidsplan integrale schuldhulpverlening moet worden vastgesteld.

De Wgs verplicht gemeenten een beleidsplan vast te stellen voor een periode van maximaal 4 jaar. In dit plan moet in ieder geval worden ingegaan op:

- a. de resultaten die de gemeente in deze 4 jaar wenst te behalen;
- b. de maatregelen die genomen worden om de kwaliteit te borgen;
- c. de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd;
- d. de wijze waarop invulling wordt gegeven aan vroegsignalering;
- e. het maximaal aantal weken dat wordt nagestreefd totdat het eerste gesprek plaatsvindt;
- f. welke wijze schuldhulpverlening voor gezinnen met minderjarige kinderen wordt vormgegeven.

Met dit beleidsplan willen we een open kader schetsen dat richting geeft, maar waarbinnen we ook de mogelijkheid hebben om tussentijds in te spelen op ontwikkelingen die ons de komende jaren te wachten staan, bijvoorbeeld op het gebied van Collectief Schuldregelen, het Schuldenknooppunt en het Saneringskrediet.

1.3 MAATSCHAPPELIJK KADER

De gemeenteraad heeft in het verleden een beleidsplan schuldhulpverlening vastgesteld voor de periode 2017–2020. Deze uitvoeringspraktijk is ongewijzigd voortgezet in 2021. Nieuwe ontwikkelingen, zoals de wijziging van de Wgs, geven aanleiding tot het opstellen van een nieuw beleidsplan.

1 Nibud.

Tevens wordt middels dit plan uitvoering gegeven aan het actiepunt 'beleid schuldhulpverlening herijken' uit de notitie Sturen op Maatschappelijk Resultaat.

Dikwijls is sprake van multiproblematiek en is naast schulden ook sprake van verslaving, werkloosheid en/of psychische problemen. De aanpak van deze problematiek vraagt om een meer integrale aanpak dan waarvoor in het vorige beleidsplan is gekozen. De uitvoeringsafspraken met partners en organisaties – wie waar verantwoordelijk voor is en op welke wijze – worden in een nader op te stellen uitvoeringsplan en bijbehorende werkprocessen opgenomen. Binnen het sociaal domein is er in het 'voorveld' een belangrijke rol weggelegd voor ketenpartners als het gaat om welzijn en preventie.

1.4 OPBOUW BELEIDSPLAN/ LEESWIJZER

In de inleiding is omschreven wat de aanleiding is voor dit beleidsplan schuldhulpverlening. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de achtergrond, de landelijke en lokale ontwikkelingen op het gebied van schuldhulpverlening. In hoofdstuk 3 wordt de strategische visie op het sociale domein van onze gemeente vertaald naar de uitgangspunten en doelen. In de hoofdstukken 4 en 5 wordt ingegaan op preventie, vroegsignalering, ontzorgen en ondersteunen. In hoofdstuk 6 wordt aangegeven hoe we vorm geven aan nazorg. Ten slotte wordt in hoofdstuk 7 het financiële plaatje uiteengezet.

Achtergrond, landelijke ontwikkelingen en lokale ontwikkelingen

2

Landelijk is het percentage mensen dat te maken heeft met problematische schulden gedaald. Met ingang van de coronacrisis zijn het vaker zelfstandigen/zzp'ers die instromen als schuldenaar, in vergelijking met de periode ervoor. Op basis van het landelijke Actieplan Brede Schuldenaanpak zijn diverse maatregelen genomen en is de wetgeving op diverse punten aangepast.

Lokaal hebben we te maken met afwijkende ontwikkelingen, met name op het gebied van demografie en arbeidsmarkt.

In de aanloop naar het uitvoeringsplan, gaan we nader onderzoek doen naar het gebruik van de minimaregelingen en maken we een koppeling met de gegevens die gegenereerd gaan worden uit de vroegsignalering. In dit onderzoek nemen wij ook alle andere regelingen mee die gericht zijn op financiële ondersteuning.

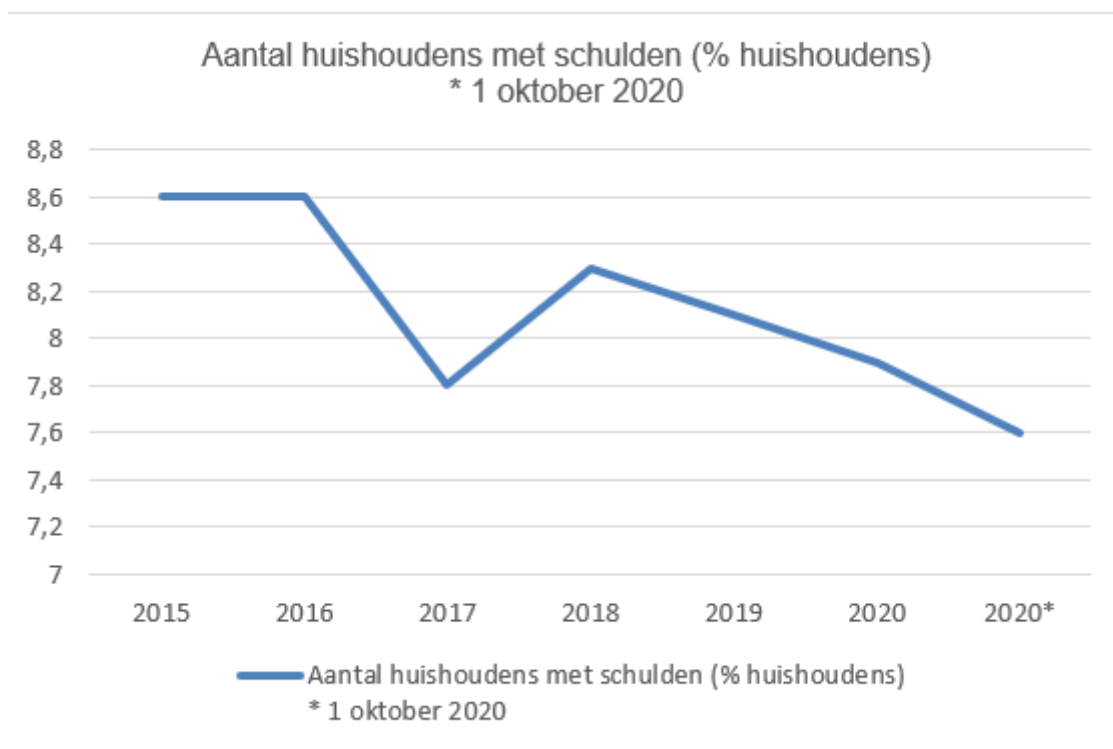
2.1 ACHTERGROND

Het ontstaan van schulden kan uiteenlopende oorzaken hebben. Vaak gaat het om een combinatie van factoren: omgeving, gedrag (bewust en onbewust), onverwachte gebeurtenissen en/of persoonsgebonden factoren.

2.2 LANDELIJKE ONTWIKKELINGEN

In 2020 hebben ruim 78.000 mensen gebruik gemaakt van schuldhulpverlening, vergeleken met ruim 86.000 in het jaar ervoor. Het aantal aanmeldingen is gedaald. Uit de Monitor schuldhulpverlening gemeenten tijdens de coronacrisis (Divosa/NVVK) weten we dat er een causaal verband is met de coronacrisis en de sociale beperkingen. De gemiddelde schuld in 2020 betrof € 41.985 (2019: € 43.513), verdeeld over 14 schuldeisers (2019: 13). Dit blijkt uit de cijfers in het jaarverslag 2020 van de Vereniging voor schuldhulpverlening en sociaal bankieren (NVVK).

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft huishoudens met geregistreerde problematische schulden in beeld gebracht over de periode 2015-2020. Hierbij is gebruik gemaakt van registraties over betalingsachterstanden bij de Belastingdienst, de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO) en het Centraal Justitieel Incassobureau (CJIB), BKR, zorgverzekeraars, de WSNP en het Centraal Curatele en Bewind Register (CCBR). Deze informatie is weergegeven in een dashboard genaamd 'Schuldenproblematiek in beeld'.

Bron: CBS

Het aandeel particuliere huishoudens in Nederland dat te maken heeft met geregistreerde problematische schulden is in 2019 en 2020 iets gedaald; van 8,3 % van de huishoudens op 1 januari 2018 naar 7,6 % van de huishoudens op 1 oktober 2020. Ook tijdens de periode 1 januari–1 oktober 2020, die grotendeels samenviel met de eerste en 2e golf van de coronacrisis, is een lichte daling in het aandeel huishoudens met problematische schulden te zien (7,9 % op 1 januari versus 7,6 % op 1 oktober 2020). In bijlage 2 zijn alle landelijke ontwikkelingen op het gebied van problematische schulden nader uiteengezet.

2.2.1 Landelijk Actieplan Brede Schuldenaanpak

Armoedebestrijding en schuldenaanpak staan de afgelopen jaren prominent op de politieke agenda, zowel landelijk als lokaal. Een grote groep huishoudens worstelt met schulden en daarmee samenhangende stress. Dit besef op landelijk niveau rondom schuldenproblematiek, heeft geleid tot het Actieplan Brede Schuldenaanpak.

Op basis van het landelijke Actieplan Brede Schuldenaanpak van medio 2018 is een scala aan maatregelen genomen om het aantal mensen met problematische schulden terug te dringen en mensen met schulden beter te helpen. Het plan richt zich op 3 actielijnen:

1. Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering.
2. Ontzorgen en ondersteunen.
3. Zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso.

Wij sluiten als gemeente wat betreft onze ambitie en visie op het gebied van schuldhulpverlening aan bij deze geformuleerde actielijnen.

2.2.2 Wettelijke maatregelen

Op basis van het Actieplan Brede Schuldenaanpak is de wetgeving op diverse punten aangepast. Als

gemeente geven wij invulling aan deze gewijzigde wetgeving. Bijlage 3 bevat een opsomming van de wettelijke maatregelen op het gebied van schuldhulpverlening.

2.2.3 Coronacrisis

De coronacrisis begon als een gezondheids crisis, maar transformeerde in zeer korte tijd ook in een crisis op economisch en sociaal vlak. Door de instelling van de diverse elkaar opvolgende steun- en herstelpakketten met hierin ook een breed scala aan specifieke maatregelen (onder andere NOW, TOZO, TONK) werd door het Rijk grootschalig ingezet op het voorkomen van grote economische schade door het zoveel mogelijk voorkomen van faillissementen van bedrijven en een snel oplopende werkloosheid door gedwongen ontslagen. De uitvoering van deze regelingen vond plaats op alle niveaus van de overheid, waaronder ook de gemeenten.

De schade die ondanks de inzet van de steun- en herstelpakketten is ontstaan, gaat naar verwachting nog veel langer doorwerken in de samenleving. Het gaat hierbij vooral om de schade toegebracht aan de Nederlandse economie en de sociaal economische positie van individuele inwoners.

In de huidige crisis zien wij grote verschillen tussen specifieke bedrijfssectoren en categorieën inwoners. Juist door deze verschillen wordt de structurele kloof tussen arm en rijk nog groter.

De branches horeca, recreatie, evenementen en cultuur zijn fors getroffen tijdens deze crisis. De horeca- en recreatiebranche vormen een substantieel deel van de Zeeuwse economie. Hoewel deze branches door de gefaseerde openstelling weer op korte termijn tot bloei kunnen komen, blijft hierbij de vraag in hoeverre zij in staat zullen zijn om de inmiddels opgebouwde schuldenlast tijdens de perioden van sluiting, kunnen verwerken.

Ook in de branches die de afgelopen periode juist (veel) meer omzet hebben gerealiseerd, bevindt zich een sluimerend probleem. Juist bij sectoren als de supermarkten, webwinkels en afhaalrestaurants is vaak sprake van de inzet van laagbetaald en flexibel inzetbaar personeel (vakkenvullers, boodschappen-, maaltijd- en pakketbezorgers), waardoor zij zich in een kwetsbare positie bevinden.

Deze ontwikkelingen in het bedrijfsleven zorgen ervoor dat de positie van reeds bestaande achterstandsgroepen als langdurig werklozen, mensen met een arbeidsbeperking, chronisch zieken en statushouders nog verder verslechtert. Daarnaast lijken er 'nieuwe' achterstandsgroepen te ontstaan, zoals jongeren (onder andere door het wegvallen van stages en bijbaantjes), zzp'ers, mensen met een flexibele arbeidsrelatie en werkende armen.

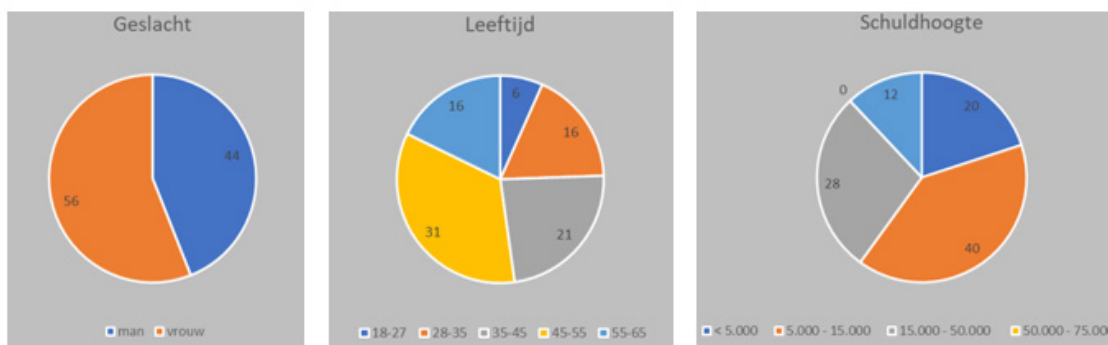
2.3 LOKALE ONTWIKKELINGEN

In paragraaf 2.2 is op basis van de meest recente gegevens van het CBS een beeld geschetst van de landelijke ontwikkelingen op het vlak van problematische schulden. Op lokaal niveau is globaal gezien een soortgelijke ontwikkeling te zien, maar zijn er wel degelijk afwijkingen te zien in de achtergronden van de betrokken huishoudens. De belangrijkste verschillen zien we op het gebied van demografie en arbeidsmarkt. Een uitvoerige toelichting op de lokale ontwikkelingen is terug te vinden in bijlage 4.

2.3.1 Uitvoering van schuldhulpverlening

Met ingang van 2020 ligt de uitvoering van de schuldhulpverlening op Schouwen-Duiveland in handen van Plangroep. Zowel in 2020 als 2021 zijn de coronamaatregelen en de lockdowns van invloed geweest op de uitvoering van de schuldhulpverlening in onze gemeente. In 2020 waren er 68 nieuwe aanmeldingen en een slagingspercentage van 92 %. In 19 % van de gevallen was sprake van (eenouder)gezinnen met

kinderen. In 45 % van de aanmeldingen was sprake van een inwoner met een uitkering en 43 % ontving loon uit een dienstbetrekking. In 92 % van de gevallen was het inkomen onder modaal. Onderstaande cirkeldiagrammen geven meer informatie over de 68 aanmeldingen.

Het slagingspercentage is relatief hoog in vergelijking tot vergelijkbare andere gemeenten in de provincie Zuid-Holland (bron: jaarverslagen 2020 Plangroep).

We moeten ons daarbij realiseren dat de dienstverlening door Plangroep slechts een beperkt deel van het totale aantal huishoudens met problematische schulden betreft. Voor een bredere kijk op deze problematiek maken wij wederom gebruik van gegevens van het CBS.

2.3.2 Integrale toegang

De gemeentelijke toegang tot maatschappelijke ondersteuning, jeugdhulp, werk en inkomen ligt bij het Loket Samenleving en Zorg. Daar vindt vraagverheldering plaats. Als een inwoner om ondersteuning vraagt, verwijzen we naar onze partners in het voorliggende veld of onderzoeken we of een maatwerkvoorziening nodig is. We voeren dit proces van melding tot beschikking of verwijzing binnen het gemeentelijke loket uit. De afgelopen jaren hebben we ervoor gezorgd dat de processen goed zijn ingericht en worden beheerst, dat de teams integraal en oplossingsgericht werken en dat de inwoners zich goed geholpen voelen. In 2022 onderzoeken we of de vraagverheldering verder kan verbeteren door dit samen met verschillende partners in het voorliggende veld en dichterbij de inwoners te organiseren. Hierbij willen we ook verschillende vormen van ondersteuning toegankelijker en bekender maken, zoals schuldhulpverlening en de mogelijkheden binnen het minimabeleid.

2.3.3 Minimabeleid

Op 1 januari 2020 is het minimabeleid herijkt. Medio 2021 heeft de eerste evaluatie plaatsgevonden. Het was tijdens deze evaluatie niet mogelijk om een differentiatie te maken naar de doelgroepen, zoals deze in het Nibud onderzoek zijn benoemd. Daarnaast was het niet mogelijk om uit de gegenereerde gegevens conclusies te trekken. Hierbij speelde met name de invloed van de coronacrisis een rol. Wat wel duidelijk uit deze evaluatie naar voren kwam, was dat 80 % van de aanvragers van de regeling Tegemoetkoming meerkosten chronisch zieken en gehandicapten 50 jaar of ouder is. In de aanloop naar het uitvoeringsplan, gaan we de kwalitatieve aard van de gegevens nader verfijnen (onder andere leeftijd van de aanvragers en het gebruik van meerdere regelingen door dezelfde personen/huishoudens). Daarnaast gaan we een koppeling maken met de gegevens die gegenereerd gaan worden uit de vroegsignalering.

Een andere recente ontwikkeling op dit vlak heeft betrekking op de toenemende inflatie. Hoewel hiervan al eerder sprake was, werd voorzien dat dit vooral een verschijnsel was van tijdelijke aard, dat vooral werd veroorzaakt door de verstoring van de (mondiale) economie door corona. Inmiddels blijkt dat de inflatie zowel binnen de Eurozone als in Nederland nog steeds stijgt en naar verwachting langer doorzet dan

eerder gedacht²). Zeker gezien het feit dat de stijging ook betrekking heeft op fundamentele behoeften als energie en voedingsmiddelen is dit een factor om rekening mee te houden bij de verdere ontwikkeling van het minimabeleid.

2.3.4 Andere regelingen

Indien wij willen komen tot een integraal beleid is het van belang om ook alle andere regelingen gericht op financiële ondersteuning mee te nemen binnen het totaalbeeld. We denken daarbij aan onder andere de regelingen voor bijzondere bijstand, Besluit bijstandsverlening zelfstandigen en de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen. Daarnaast betrekken we hierbij ook de regelingen voor de jeugd, die worden uitgevoerd door de Stichting Leergeld. Tot slot kijken we ook naar de toegankelijkheid van Bereken uw recht, de instrumenten van het Nibud en het gebruik van de Voedselbank.

2.3.5 Laaggeletterdheid

Op basis van het eindrapport van de RUG (2019) 'Lezen ≠ Begrijpen' is er landelijk een duidelijk verband gelegd tussen laaggeletterdheid en het ontstaan van financiële problematiek. Uit onderzoek onder de klanten van schuldhulpverleningsorganisaties bleek dat meer dan 50 % hiervan de indicatie laaggeletterdheid kregen, terwijl landelijk gezien 18 % van de populatie laaggeletterd is. Dit verschil wijst erop dat leesvaardigheidsproblemen veel vaker voorkomen onder mensen met financiële problemen.

Het percentage laaggeletterden is in Zeeland relatief hoog. Gezien de samenhang tussen laaggeletterdheid en financiële problemen, is het wenselijk om de aanpak hiervan – met name in preventieve zin – nauw op elkaar af te stemmen. Vanuit dit oogpunt zoeken wij nadrukkelijk de aansluiting bij het Regioplan Laaggeletterdheid 2020–2024. Op basis van het regioplan wordt nader onderzoek verricht naar de samenhang van laaggeletterdheid en andere beleidsterreinen binnen het sociaal domein. Op regionaal en lokaal niveau kan daarbij gedacht worden aan nadere afstemming tussen de Taalhuizen, het Scalda en het welzijnswerk (onder andere SMWO³). In de aanloop naar het uitvoeringsplan, gaan wij onderzoeken hoe wij als gemeente laaggeletterdheid kunnen aanpakken.

2.3.6 Overige terreinen voor samenhang

Hoewel iedereen met schulden te maken kan krijgen, lijken bepaalde groepen op dit punt een groter risico te lopen. Zeker in het licht van een verdergaande inzet op de preventie van financiële problematiek is het van belang om dergelijke groepen nader in kaart te brengen.

Hoewel de gemeente Schouwen-Duiveland onder het landelijke armoedepercentage blijft, gaan wij uit van de indicaties die het rapport Armoede in kaart (SCP, 2019) op dit punt biedt:

- Autochtonen
Gezien de bevolkingsopbouw van de gemeente gaat het hierbij naar verwachting met name om de doelgroep 50+. Het relatief hoge aandeel van 45 tot 65+'ers bij de huishoudens met problematische schulden in de cijfers van het CBS (50,4 %) en bij de aanmeldingen voor de schuldhulpverlening bij Plangroep in 2020 (47 %) vormt hiervoor een duidelijke aanwijzing.
- Westerse migranten
Door het relatief hoge aandeel van seizoensgebonden arbeid in de gemeente, is de verwachting dat het hierbij vooral gaat om arbeidsmigranten. 11 % van de huishoudens met problematische schulden op Schouwen-Duiveland betreft westerse migranten⁴ (CBS). Dit percentage ligt aanzienlijk hoger

2 CBS.

3 Het postcafé en de Ruilwinkel maken onderdeel uit van SMWO.

4 Westerse migranten zijn mensen uit Europa (excl. Turkije), Noord-Amerika en Oceanië. Niet-westerse migranten betreft mensen uit Afrika, Latijns-Amerika, Azië en Turkije.

dan het aandeel van 6,6 % binnen het totaal aantal inwoners. Deze doelgroep is nauwelijks bekend bij zowel de schuldhulpverlening als andere dienstverlenende organisaties op Schouwen-Duiveland. Gezien de kwetsbaarheid van deze doelgroep is het wenselijk om deze doelgroep beter in beeld te krijgen. Zeker gezien de ontwikkeling om het beleid meer te gaan richten in de richting van preventie en de vroegtijdige onderkenning van zowel financiële als maatschappelijke problematiek.

- Niet-westerse migranten

Bij deze doelgroep gaat het vooral om statushouders. 5,1 % van de huishoudens met problematische schulden op Schouwen-Duiveland betreft niet-westerse migranten (CBS). Dit percentage ligt aanzienlijk hoger dan het aandeel van 3,3 % binnen het totaal aantal inwoners. Vanaf 2022 (inwerkingtreding nieuwe Wet inburgering), moeten bijstandsgerechtigde asielstatushouders gedurende de eerste 6 maanden van de inburgering verplicht financieel ontzorgd worden door de gemeente waar zij gehuisvest worden.

Gedurende deze periode worden niet alleen de vaste lasten betaald, maar worden zij gelijktijdig geleerd om financieel zelfstandig te worden. Momenteel ontwikkelt SMWO in samenwerking met VluchtelingenWerk een leergang gericht op het bereiken van financiële zelfredzaamheid voor deze doelgroep, waarbij rekening wordt gehouden met de diversiteit in culturele en maatschappelijke achtergronden.

Na deze periode van ontzorgen van minimaal 6 maanden worden zij, net als alle andere inwoners, meegenomen in de uitvoering van de vroegsignalering schuldhulpverlening. Door deze aanpak wordt het risico op het ontstaan van financiële problematiek voor deze doelgroep verder voorkomen.

Doordat de gemeente in het kader van de nieuwe Wet inburgering een veel grotere verantwoordelijkheid krijgt in het gehele inburgeringsproces, komt deze doelgroep eerder in beeld bij zowel de gemeente als een breder scala aan uitvoeringsorganisaties (onder andere Scalda, VluchtelingenWerk, SMWO en de Zuidhoek).

- Gepensioneerden

Ruim 27 % van de inwoners van de gemeente Schouwen-Duiveland is 65+. Met name de inwoners zonder of met een relatief laag pensioen bovenop hun AOW-uitkering vallen in de risicogroep. Dit geldt zeker indien er sprake is van medische problematiek. In Schouwen-Duiveland geeft circa 44 % van de inwoners van 65+ aan dat zij kampen met langdurige ziekte. Wij zien dit onder meer terug in het gebruik van de minimaregeling voor chronisch zieken en gehandicapten (zie paragraaf 2.3.3).

Daarnaast wijzen wij hierbij op de formulering uit de Minima-effectrapportage Schouwen-Duiveland 2018 van het Nibud: 'Dus van alle AOW'ers in Schouwen-Duiveland heeft 19,3 % een inkomen tot 150 % van de bijstandsnorm. Dit is meer dan van alle AOW'ers van Zeeland. Met andere woorden in Schouwen-Duiveland is een hogere concentratie armere AOW'ers.'

In dit rapport is ook al aandacht gevraagd voor de doelgroep werkende armen. Van deze doelgroep zijn echter geen spreidingsgegevens opgenomen. Gezien de specifieke arbeidsmarkt van de gemeente is echter aannemelijk dat deze doelgroep relatief groot is (zie paragraaf 2.2.3, 2.3.1 en 2.3.6).

Naast de hierboven beschreven doelgroepen op basis van de gegevens van het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) dient een verdere verfijning van gegevens over het huidige bereik van deze doelgroepen door de bestaande minimaregelingen gegenereerd te worden. Dit sluit aan op de inzet bij de herijking van het minimabeleid (zie paragraaf 2.3.3).

2.3.7 De rol van ondernemers

In de problematiek speelt het ondernemerschap een rol. Deze kan diverse vormen aannemen. De rol die daarbij het meeste voorkomt is die van de werkgever. Financiële problemen van personeel kunnen aanzienlijke gevolgen hebben voor het functioneren van de werknemer. Veelal wordt getracht om deze

invloed te maskeren en wordt de werkgever hiermee pas geconfronteerd op het moment dat loonbeslag wordt opgelegd. Op de websites van onder meer de Kamer van Koophandel en het Nibud staan een handreiking om signalen van financiële problematiek in een eerdere fase te leren herkennen.

Vanuit de gemeente gaan we middels informatiebijeenkomsten inventariseren bij de werkgevers waar zij behoefte aan hebben en welke rol zij voor zichzelf zien weggelegd op het gebied van signalering. Deze informatie nemen wij mee in het uitvoeringsplan.

Daarnaast willen we ook handvatten geven hoe zij hulp kunnen bieden.

Het komt ook voor dat bestaande werkrelaties tussen werknemer en werkgever (mede) een basis vormen voor dergelijke problematiek. Met name in geval van flexibele arbeid of seizoensgebonden werk, doet het risico van het ontstaan van problematische schulden zich voor. Op Schouwen-Duiveland zijn dergelijke arbeidsvormen relatief veel vertegenwoordigd, aangezien veel inwoners werkzaam zijn in de recreatie en toerisme, horeca en de agrarische sector. De aanpak hiervan ligt buiten de strekking van dit beleidskader en ligt vooral op het terrein van economie en arbeidsmarkt en zal zeker een rol gaan spelen bij de invulling die een nieuw kabinet gaat geven aan de adviezen van de Commissie Borstlap.

Daarnaast kunnen bedrijven ook de rol hebben van schuldeiser. Bij de schuldhulpverlening dient daarbij niet alleen de rol van de schuldenaar, maar ook die van de schuldeiser bij bemiddeling in acht te worden genomen. Landelijk wordt op dit punt steeds meer aandacht gericht op het verkorten van het schuldenproces, zodat beide partijen tot een afronding kunnen komen. Een geëigend middel hierbij is de inzet van saneringskredieten. Momenteel wordt dit middel nog vaak op incidentele basis ingezet. Landelijk is inmiddels een versnelling ingezet om de toepassing van saneringskredieten te integreren binnen het algemene systeem van het Collectief Schuldenregelen, waarbij dergelijke processen nog verder verkort kunnen worden.

De laatste rol van bedrijven binnen de problematiek is die, wanneer zij zelf in een schuldensituatie geraken. Zeker in de coronacrisis was dit een veel voorkomende situatie. Ook deze aanpak valt buiten de strekking van dit beleidskader en vormt onderdeel van de beleidsterreinen economie en arbeidsmarkt. Uitzondering hier wordt gevormd door de categorie Zelfstandigen zonder personeel (zzp), die formeel onderdeel uitmaken van de Wgs. Grofweg zijn binnen de zzp'ers 2 categorieën te onderscheiden. Dit zijn de zelfgekozen zzp'ers, die bewust hebben gekozen om als zelfstandig ondernemer te functioneren, en de 'gedwongen' zzp'ers, die feitelijk als zelfstandige opereren omdat de ondernemer de voorkeur geeft aan deze bijzondere flexibele vorm van een arbeidsrelatie.

De zelfgekozen zzp'ers vormen vaak op basis van hun specifieke capaciteiten of vaardigheden een bedrijfsmatige eenheid en genereren hiermee een goed inkomen. Door de coronacrisis zijn binnen bepaalde bedrijfssectoren toch vormen van inkomensverlies ontstaan, waardoor zij in financiële problemen zijn geraakt. De oplossingsrichtingen voor deze categorie ligt vaak in het verlengde van die van het reguliere bedrijfsleven met soortgelijke problematiek.

De 'gedwongen' zzp'ers zijn veelal ontstaan in de vorige periode van recessie, waarbij reguliere dienstverbanden beëindigd werden en vervangen werden door de inzet van zelfstandig ondernemer. Dergelijke arbeidsconstructies zijn in de praktijk vaak een verkapte vorm van een flexibele arbeidsconstructie, waarbij de prijs van de arbeidsinzet vooral wordt bepaald door de opdrachtgever. Tijdens de coronacrisis zien we dat de bedrijfssectoren waar dergelijke constructies vaak voorkomen (pakketbezorgers, maaltijdbezorgers, boodschappendiensten) een grote toevlucht hebben genomen. De aanpak van deze vorm van flexibele aanpak vormt ook onderdeel van de adviezen van de Commissie

Borstlap en zal door een volgend kabinet verder worden uitgewerkt.

2.3.8 Conclusies op basis van de lokale ontwikkelingen

Uit alle ontwikkelingen die in de voorgaande paragrafen zijn geschetst, komen al enkele duidelijke indicaties voor trends op sociaal economisch gebied binnen deze gemeente naar voren. Dit beeld is echter nog niet scherp genoeg om al te kunnen komen tot een integrale sluitende aanpak. Hiervoor dient nog nadere aanvullende informatie gegenereerd te worden. In de aanloop naar het opstellen van het uitvoeringsplan richten wij ons onder andere op:

- het verfijnen van de gegevens van de uitvoering door Plangroep;
- het nader analyseren en verfijnen van de gegevens omtrent het gebruik van de minimaregelingen, de regelingen voor bijzondere bijstand, Besluit bijstandsverlening zelfstandigen en de kwijtschelding van gemeentelijke heffingen;
- het nader analyseren van laaggeletterdheid onder onze inwoners. Tevens zullen wij onderzoeken met welke hulpmiddelen wij financiële problemen onder laaggeletterden kunnen voorkomen;
- het afbakenen van de (aanpak van de) doelgroep zelfstandigen zonder personeel tussen economische zaken en de schuldhulpverlening in het kader van de Wgs;
- het genereren van gegevens van vroegsignalering schuldhulpverlening (start augustus 2021).

Indien deze gegevens bekend zijn, kan een uitvoeringsplan worden opgesteld. In dit uitvoeringsplan dienen de verschillende rollen van de gemeente en de diverse uitvoeringsorganisaties (onder andere Plangroep, SMWO, Schuldhulpmaatje) bepaald te worden. De invulling van deze rollen moeten vervolgens duidelijk en begrijpelijk gecommuniceerd worden naar alle bewoners, met bijzondere aandacht voor de specifieke risicogroepen, die momenteel niet in alle gevallen adequaat worden bereikt.

Gezien de positie van risicogroepen als werkende armen, 'gedwongen' zzp'ers en arbeidsmigranten, is het tevens van belang om nader met werkgevers in overleg te treden. Dergelijk overleg kan plaatsvinden in het verlengde van de informatiebijeenkomsten met werkgevers in het kader van de vroegsignalering.

Visie, uitgangspunten en doelen

3

In onze visie doet iedereen mee en draagt iedereen zijn steentje bij. De maatschappelijke resultaten zoals geformuleerd in de notitie 'Sturen op Maatschappelijk Resultaat' vormen hierbij het uitgangspunt. De gemeente is als regievoerder verantwoordelijk voor het uitzetten van de lijnen.

Ons hoofddoel is dat onze inwoners 'financieel in balans' zijn. De 3 actielijnen uit het landelijk actieplan Brede Schuldenaanpak vormen de subdoelen. Periodiek monitoren we of en in hoeverre de geformuleerde gewenste resultaten worden bereikt.

3.1 VISIE

Onze visie op de samenleving in 1 zin: 'Iedereen doet mee en draagt een steentje bij'. Inwoners nemen verantwoordelijkheid voor zichzelf, voor elkaar en hun woon- en leefomgeving. Inwoners lossen hun eigen problemen op en als ondersteuning nodig is, dan vragen ze of bieden ze die eerst aan in hun eigen omgeving. Maatschappelijke netwerken voorkomen problemen en zorgen voor een goede signalering zodat problemen snel opgelost kunnen worden. Maatschappelijke organisaties sluiten hun dienstverlening aan op de vraag van hun klanten. Hiervoor werken ze op slimme en nieuwe manieren samen. Ondernemers voelen zich verbonden met de samenleving van Schouwen-Duiveland en vinden sociaal ondernemen vanzelfsprekend. De gemeente weet wat er speelt en biedt ondersteuning alleen daar waar het echt nodig is. De gemeente geeft het goede voorbeeld en laat los als dat kan.

Er wordt ingezet op het voorkomen van (nieuwe) schulden of – wanneer deze er zijn – het in een zo vroeg mogelijk stadium aanpakken van deze schulden. Wanneer het desondanks niet lukt om financieel rond te komen, biedt de gemeente Schouwen-Duiveland schuldhulp aan. Schuldhulpverlening is beschikbaar en toegankelijk voor alle inwoners en ondernemers en is breder dan alleen hulp bij problematische schulden. In de schuldhulpverlening wordt gekeken naar de eigen kracht van de inwoner en het eigen netwerk en er wordt maatwerk geboden waar dit nodig is. Bij het oplossen van de financiële problemen is er ook aandacht voor de oorzaken, die ook op hele andere leefgebieden kunnen liggen, om zo toekomstige schulden te voorkomen.

3.2 UITGANGSPUNTEN

In 2017 is een notitie geschreven voor de gemeente Schouwen-Duiveland, genaamd 'Sturen op Maatschappelijk Resultaat'. In deze notitie is aangegeven waar we inhoudelijk naar toe willen binnen het sociaal domein op Schouwen-Duiveland.

Hierin zijn 5 maatschappelijke resultaten en 7 operationele doelen genoemd. Het zijn richtinggevende kaders voor de gemeente en samenwerkende ketenpartners. De basis voor de geformuleerde resultaten zijn de 12 kernwaarden die beschreven zijn in de 'Visie Integraal Dienstverleningsmodel'. Deze kernwaarden zijn opgenomen in bijlage 5. De maatschappelijke resultaten zijn als volgt geformuleerd:

1. Jongeren groeien gezond en veilig op binnen het eigen gezin en kunnen hun talenten ontwikkelen zodat zij (financieel) zelfredzaam worden. Met de jeugd bouwen we aan de toekomstige samenleving. Minder kinderen groeien op in armoede. Minder jongeren hebben problematische schulden.
2. Inwoners zitten fysiek en mentaal goed in hun vel, zij hebben veerkracht en voelen zich gezond.
3. Inwoners met en zonder een beperking wonen langer zelfstandig thuis in een veilige en toegankelijke omgeving, indien nodig met ondersteuning.

4. Inwoners voelen zich thuis in hun stad of dorp en hebben een sociaal netwerk dat zich kenmerkt door wederkerigheid waardoor ze zoveel mogelijk in staat zijn problemen zelf of binnen het eigen netwerk op te lossen.
5. Inwoners participeren naar vermogen, werken aan hun ontwikkeling en leveren een maatschappelijke bijdrage aan hun omgeving. Wij streven ernaar dat iedereen zoveel mogelijk financieel onafhankelijk wordt. Minder mensen hebben een uitkering. Minder mensen groeien op in armoede. Minder mensen hebben problematische schulden.

Resultaat 1 en 5 houden verband met schuldhulpverlening en zijn dan ook richtinggevend voor onderhavig beleid.

De gemeente is als regievoerder verantwoordelijk voor het uitzetten van de lijnen. De gemeente Schouwen-Duiveland bepaalt als beleidsregisseur de kaders en formuleert beleidsdoelstellingen en houdt de uitvoeringsregie. De uitvoering draagt de gemeente waar mogelijk over aan partners. Het is juist van belang de taken en verantwoordelijkheden in het sociaal domein daar te beleggen waar de randvoorwaarden voor een succesvolle invulling het beste zijn en ruimte te geven aan de partijen die hier het beste voor zijn toegerust. De doelen die de gemeente zich stelt, kunnen alleen samen met andere partijen behaald worden, mits deze integraal worden aangepakt.

De toegang tot schuldhulpverlening staat open voor iedere inwoner vanaf 18 jaar met (dreigende) financiële problemen. Binnen schuldhulpverlening helpen we niet alleen inwoners mét schulden. We helpen ook mensen met financiële problemen die schulden willen voorkomen. Soms is een advies genoeg, maar soms is er meer ondersteuning nodig.

Op dit moment hebben we op basis van de informatie vanuit Plangroep en het dashboard van het CBS een globaal beeld van de doelgroepen. Middels vroegsignalering halen we gedetailleerde kennis op betreffende de problematiek, maar ook de doelgroepen waarbinnen zich de schuldenproblematiek voordoet. In het uitvoeringsplan geven we hier richting aan. Tevens geven we in het uitvoeringsplan aan welke acties nodig zijn voor welke doelgroep.

3.3 DOELEN

In lijn met de notitie Sturen op Maatschappelijk Resultaat zal de gemeente Schouwen-Duiveland, daar waar mogelijk, problematische schulden zoveel mogelijk zien te voorkomen en zet daarom in op preventie en vroegtijdige signalering. We gaan samen met onze ketenpartners op zoek naar de diepere oorzaak van het probleem en bieden hier hulp voor. Daarnaast blijven we inzetten op de kenbaarheid van onze gemeentelijke regelingen voor minima en bijstandsgerechtigden. Tevens zetten we in op samenwerking met ketenpartners op het gebied van schuldhulpverlening en armoedebestrijding om uitzicht in het oplossen van financiële problemen te bieden. We pakken de problemen integraal aan door ook te werken aan eventuele onderliggende problematiek.

Financiële problemen kunnen een belemmering zijn voor het participeren in de maatschappij. In het rapport 'Naar een inclusieve samenleving' van de Rijksoverheid (april 2020) is hierover het volgende opgenomen: *'Deelname aan de maatschappij bevordert de gezondheid, geeft structuur aan de dag, biedt sociale contacten, geeft zelfvertrouwen en het gevoel nuttig te zijn. Arbeidsparticipatie stelt mensen in staat om in hun eigen levensonderhoud te voorzien en is de basis voor onze welvaart. Participatie kan bovendien leiden tot binding binnen groepen en bevordert gelijkwaardige relaties tussen groepen. Als grotere groepen mensen stelselmatig minder participeren, gaat dit ten koste van de maatschappelijke samenhang en het functioneren van de democratie. En het leidt ook tot maatschappelijke kosten. Mensen die niet in hun eigen levensonderhoud kunnen*

voorzien, krijgen inkomensondersteuning. Ongewenste inactiviteit kan het risico op gezondheidsklachten vergroten en is daarmee een determinant van zorggebruik. Armoede en schulden kunnen leiden tot een toename van het gebruik van (jeugd)zorg. Gebrek aan maatschappelijk perspectief kan ook leiden tot een verhoogde kans op crimineel gedrag, met alle gevolgen en kosten die daarmee gepaard gaan. Participatie heeft daarmee vele en sterke externe effecten.

De toenemende flexibilisering van de arbeidsmarkt leidt ertoe dat een groep mensen, vooral jongeren, laagopgeleiden en mensen met een niet-westerse achtergrond, met veel werk- en inkomensonzekerheid te maken heeft. Zij hebben een grotere kans op armoede. Voor hen is het lastig om een stabiel bestaan op te bouwen en in de volle breedte te participeren.'

Schulden staan vaak niet op zichzelf, maar maken deel uit van een bredere problematiek. Het is van belang om niet alleen te focussen op het oplossen of hanteerbaar maken van de schulden. Er dient ook gekeken te worden naar de achtergronden c.q. de oorzaak van de schulden en de eventuele belemmeringen voor het oplossen ervan. Schuldhulpverlening hangt nauw samen met de beleidsterreinen Wmo, Participatiewet, Minimabeleid en Jeugd.

Er wordt vaak gesuggereerd dat problematische schulden en gezondheidsproblemen samenhangen. Uit het onderzoek 'When financials get tough, life gets rough?' van het SCP (augustus 2021) blijkt dat financiële problemen negatief samenhangen met de (mentale) gezondheid van mensen. Ggz-kosten stijgen sterker nadat mensen in financiële problemen terechtkomen. Ook neemt de kans op gebruik van ggz en sociale en/of financiële hulpverlening toe. Verder laat de publicatie zien dat mensen met schulden al voordat zij in de schulden kwamen hogere gezondheidszorguitgaven hadden dan mensen zonder schulden. Als mentale problemen ontstaan door schulden, dan heeft beleid dat problematische schulden voorkomt een dubbel effect: minder schuldenproblematiek en lagere zorguitgaven.

De gemeente en de ketenpartners zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een integrale aanpak. De gemeente stimuleert het maken van afspraken over de aanpak in geval van multiproblematiek door waar nodig nieuwe samenwerkingsafspraken te initiëren en faciliteren. Ons doel is om escalatie te voorkomen en financiële zelfredzaamheid te bevorderen.

In dit beleidsplan staat het integrale beleidsdoel 'financieel in balans' centraal. In lijn met het landelijk actieplan Brede Schuldenaanpak willen wij de volgende subdoelen formuleren:

1. Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering.
2. Ontzorgen en ondersteunen.
3. Zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso.

3.4 GEWENSTE RESULTATEN

Hieronder wordt per subdoel aangegeven hoe we hier als gemeente invulling aan geven en wat dit precies betekent voor onze inwoners, onze gemeentelijke organisatie en ketenpartners. Tevens wordt hierna beschreven wat ervoor nodig is om dit te realiseren. De wijze waarop we dit als gemeente aanpakken wordt omschreven in het uitvoeringsplan. Aangezien we in de aanloop naar het opstellen van het uitvoeringsplan gedetailleerd onderzoek willen laten doen naar de doelgroep, het gebruik van de regelingen en de wijze waarop we deze doelgroep kunnen bereiken, wordt in het uitvoeringsplan nader ingegaan op meetbare doelstellingen en resultaten.

Subdoelen

1. Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering

Preventie is het voorkomen van het ontstaan van (problematische) schulden door van tevoren in actie te komen. Daarnaast kunnen preventiemaatregelen ook worden ingezet om grotere problemen of herhaling te voorkomen. Het voorkomen van schulden is een samenstel van maatregelen, activiteiten en voorzieningen die erop zijn gericht dat onze inwoners, zowel jongeren als ouderen, financieel vaardig worden en blijven, zodat zij hun financiën onder controle hebben.

Landelijk rust een taboe op het hebben van schulden. Mensen wachten vaak jaren voordat om hulp wordt gevraagd. Het is onze taak om met behulp van preventieve maatregelen het taboe te doorbreken en de mensen te helpen zodra zij dit nodig hebben. Dankzij de wijziging van de Wgs hebben we als gemeente sinds 1 januari 2021 meer mogelijkheden voor vroegsignalering. Vroegsignalering is het in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld brengen van mensen met financiële problemen. Dat maakt vroegtijdige hulpverlening mogelijk, door gebruik te maken van concrete signalen en outreachende hulpverlening. Op basis van landelijke convenanten worden gegevens uitgewisseld tussen vaste lasten partners en de gemeente.

De uitwerking hiervan heeft ook een grote preventieve werking. Inwoners komen (eerder) bij gemeenten in beeld bij betalingsachterstanden. Hierdoor kan in een eerder stadium contact met inwoners worden gelegd. Ons doel is voorkomen dat betalingsachterstanden oplopen tot een problematische schuld door vroegtijdig te signaleren en hulp aan te bieden. Door direct op te treden met een ondersteuningsaanbod, kan escalatie tot complexe schuldensituaties en langdurige armoede worden voorkomen. Daarnaast willen we middels vroegsignalering de betrokken inwoner helpen bij het herstellen van het betaalritme van de vaste lasten.

Naast een financieel rendement levert vroegsignalering ook een maatschappelijk rendement op. Indien schuldenproblemen eerder worden gesignaleerd en aangepakt, biedt dat voor alle betrokkenen een positief resultaat. In de eerste plaats voor de inwoner met schulden, die hierdoor perspectief heeft op een stabiele financiële situatie. Dit geeft ruimte voor andere zaken, zoals werk en/of opvoeding van de kinderen. Voor de crediteur betekent het dat achterstanden minder hoog oplopen en er eerder een oplossing komt. Voor de gemeente betekent het dat inwoners eerder hulp zoeken, waardoor schuldhelptrajecten minder complex zijn en sneller tot een succesvol resultaat leiden.

Naast vroegsignalering, willen we de komende jaren pro-actieve voorlichting gaan geven aan werkgevers. Dit doen we door het organiseren van informatiemomenten voor werkgevers waarin wij ze informeren over het herkennen van en omgaan met werknemers met financiële problemen en de wijze waarop zij deze werknemers kunnen doorverwijzen naar schuldhulpverlening. Uit Nibud-onderzoek is namelijk naar voren gekomen dat werkgevers behoefte hebben om op deze punten te worden geïnformeerd.

Werkgevers spelen een belangrijke rol bij het signaleren. Het duidelijkste signaal dat een werknemer schulden heeft, is loonbeslag. Maar er zijn meer signalen die hierop kunnen wijzen. Bijvoorbeeld de vraag van een werknemer om een voorschot of een lening. Ook een verzoek om meer uren te werken, het lenen van collega's, diefstal, het bellen met schuldeisers, deurwaarders en incassobureaus tijdens werktijd zijn gerichte signalen. Afgeleide signalen zijn ziekteverzuim, concentratieproblemen en stressgevoeligheid. Subdoel 1 wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 4.

2. Ontzorgen en ondersteunen

We zijn als gemeente verplicht om onze inwoners met schulden te helpen. Schuldhulpverlening richt zich op⁵⁾:

- a. Een duurzame aanpak van schulden.
- b. Een oplossing voor schulden.
- c. Het vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners.

We besteden als gemeente een deel van de hulpverlening uit aan Plangroep. Inwoners kunnen zich rechtstreeks melden bij Plangroep. De Wgs bepaalt dat de periode tussen aanmelding en het eerste gesprek niet langer mag zijn dan 4 weken en in crisissituaties 3 werkdagen. Voor wat betreft de uitvoering wordt gestreefd naar een kortere periode dan 4 weken om de dienstverlening aan de cliënt te optimaliseren.

We willen onze inwoners de komende jaren duidelijker wijzen op het bestaan van gemeentelijke schuldhulpverlening. We gaan er via onze communicatiekanalen duidelijker op wijzen waar inwoners die niet kunnen voldoen aan betalingsverplichtingen of financiële problemen ondervinden meer informatie kunnen vinden. Onze inwoners moeten weten waar ze met financiële problemen terecht kunnen en op welke ondersteuning zij kunnen rekenen. Daarnaast willen we meer bekendheid geven aan onze minimaregelingen. Ten slotte willen we ervoor zorgen dat gemeentelijke regelingen als ook regelingen van het Rijk, stichtingen en lokale initiatieven makkelijker vindbaar zijn. Subdoel 2 wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 5.

3. Zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso

Als gemeente willen we het bestaansminimum van onze inwoners beter beschermen. De implementatie van de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet geeft hier richting aan. Subdoel 3 wordt verder uitgewerkt in hoofdstuk 6.

3.5 MONITORING

Door de verschuiving van de inzet van ondersteunen en ontzorgen naar preventie en vroegsignalering, willen wij de complexere schuldhulpverlening verder terugdringen. Met deze verschuiving gaan ook de verschillende rollen van zowel de gemeente als de diverse uitvoerende ketenpartners onderling verschuiven. In de toekomst zal meer worden samengewerkt tussen de verschillende instanties binnen de keten, waarbij het voor kan komen dat een inwoner – ten gevolge van de verdeling van taken en verantwoordelijkheden – van de ene instantie naar de andere dient te worden overgedragen. Naast een duidelijke afbakening van de taken en afspraken rond zo'n overdracht, verdient ook de registratie van gegevens en het kunnen volgen van de ontwikkeling van cliënten onze aandacht. Hoewel de verschillende spelers op dit veld hiervoor dikwijls eigen systemen hanteren, is in het geval van ketensamenwerking behoefte aan onderlinge afstemming en overdraagbaarheid. Hierbij speelt tevens een rol dat de landelijke overheid op dit vlak steeds meer een dwingende rol aanneemt. We zagen dit al bij de invoering van vroegsignalering, waarbij het Rijk de te hanteren informatiesystemen uitdrukkelijk heeft voorgeschreven. Naar verwachting zet deze ontwikkeling verder door op het gebied van een landelijke norm voor de uitvoering van de schuldhulpverlening (zie ook paragraaf 5.2.).

Artikel 2 lid 4 van de Wgs schrijft voor dat in het beleidsplan wordt opgenomen welke maatregelen worden genomen om de kwaliteit te borgen van de wijze waarop de integrale schuldhulpverlening wordt uitgevoerd. Wij vinden het erg belangrijk dat ons beleidsplan praktisch uitvoerbaar is, dat er korte lijnen zijn met samenwerkingspartners en dat we waar nodig tijdig kunnen bijsturen. In de volgende paragrafen

5 <https://vng.nl/artikelen/schuldhulpverlening-gemeenten>

wordt beschreven hoe wij invulling geven aan de kwaliteitsborging. In bijlage 1 is de planning opgenomen en staat aangegeven in welk jaar wij de diverse onderdelen van schuldhulpverlening evalueren.

3.5.1 NVVK

De NVVK is de koepelorganisatie van schuldhulpverlenende instanties in Nederland. De NVVK heeft gedragscodes ontwikkeld waarin richtlijnen voor goede schuldhulpverlening opgenomen zijn. De gedragscodes/richtlijnen van de NVVK zijn van toepassing. Door te werken volgens deze gedragscodes is de kwaliteit van de schuldhulpverlening geborgd.

3.5.2 Monitoring vroegsignalering

De wijze waarop wij vroegsignalering gaan monitoren, wordt omschreven in bijlage 6.

3.5.3 Werkprocessen

Na de implementatie van dit beleidsplan zullen we alle werkprocessen schuldhulpverlening actualiseren en aanpassen op de nieuwe Wgs en de eisen op AVG-gebied.

3.5.4 Vakkundigheid schuldhulpverleners

Alle medewerkers schuldhulp zijn ervaren, goed geschoolde medewerkers. Er vindt regelmatig bijscholing plaats, bijvoorbeeld in verband met schuldhulp voor ondernemers of preventie. Naast het actualiseren van kennis is er aandacht voor gespreksvaardigheden die passen bij een stress-sensitieve dienstverlening. Ook is er aandacht voor het (herkennen van) laaggeletterdheid en verstandelijke beperkingen. De plannen van aanpak worden getoetst op basis van het 4-ogen-principe en zijn transparant opgesteld, zodanig dat zij de aanvragers houvast geven om het schuldhulptraject succesvol te doorlopen.

3.5.5 Klachten

Als gemeente blijven wij verantwoordelijk voor het behandelen van klachten. Deze worden afgehandeld volgens de gemeentelijke klachtenprocedure.

3.5.6 Privacy

Wij zijn als gemeente verplicht om zorgvuldig om te gaan met de privacy van onze inwoners. Persoonsgegevens worden daarom alleen verzameld en verwerkt conform de geldende privacywetgeving, waaronder de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG). Voor de verwerking en uitwisseling van persoonsgegevens tussen de gemeente en andere organisaties is het altijd noodzakelijk dat hiervoor een wettelijke grondslag bestaat en een gerechtvaardigd doel. De gewijzigde Wgs voorziet hierin.

3.5.7 Voortgangsrapportage aan de raad

Dit beleidsplan vormt de basis voor de inrichting van schuldhulpverlening op Schouwen-Duiveland voor de periode 2022-2025. Er wordt jaarlijks aan de raad gerapporteerd over de voortgang van de beleidsvoornemens en relevante ontwikkelingen.

Problematische schulden voorkomen: preventie en vroegsignalering

4

Door middel van preventie proberen we te voorkomen dat problematische schulden ontstaan. We geven hier op diverse manier invulling aan. In onze visie doet iedereen mee en draagt iedereen zijn steentje bij. De maatschappelijke resultaten zoals geformuleerd in de notitie 'Sturen op Maatschappelijk Resultaat' vormen hierbij het uitgangspunt. De gemeente is als regievoerder verantwoordelijk voor het uitzetten van de lijnen.

Ons hoofddoel is dat onze inwoners 'financieel in balans' zijn. De 3 actielijnen uit het landelijk actieplan Brede Schuldenaanpak vormen de subdoelen. Periodiek monitoren we of en in hoeverre de geformuleerde gewenste resultaten worden bereikt.

4.1 PREVENTIE

Preventie is het voorkomen van het ontstaan van (problematische) schulden door van tevoren in actie te komen. Preventieve maatregelen kunnen daarnaast worden ingezet om grotere problemen of herhaling te voorkomen. We proberen schulden te voorkomen door een mix van maatregelen, activiteiten en voorzieningen die erop gericht zijn de inwoners van Schouwen-Duiveland – jong en oud – financieel vaardig te maken en houden. Ons doel is dat inwoners van Schouwen-Duiveland in staat zijn om op tijd het risico op armoede in hun eigen situatie in te schatten, maar daarnaast ook over de vaardigheden beschikken om daarop te acteren. Zelfstandig of door het inschakelen van hulp. Hulpverleners zijn toegerust om effectief om te gaan met deze doelgroep. Belangrijke aspecten zijn bewustwording, kennis en vaardigheden.

In de eerste plaats bewustwording van de waarde die geld heeft. In de 2e plaats kennis en inzicht in de eigen inkomsten en uitgaven. En in de derde plaats bedreven om verantwoord om te gaan met geld.

In het kader van leren omgaan met geld wordt landelijk jaarlijks de 'Week van het geld' georganiseerd. De Week van het geld is een initiatief van het platform Wijzer in geldzaken. Onder het motto 'jong geleerd is oud gedaan' wil het platform kinderen en jongeren voorbereiden op financiële redzaamheid in de toekomst. De 'Week van het geld' is een belangrijke aanjager voor het structureel stimuleren van financiële vaardigheden van kinderen en jongeren, zowel op school als thuis. In de aanloop naar het schrijven van het uitvoeringsplan gaan we kijken of en zo ja in hoeverre we hier als gemeente actief aan kunnen deelnemen begin 2022.

Landelijk rust een taboe op het hebben van schulden. Het is onze taak om met behulp van preventieve maatregelen het taboe te doorbreken en de mensen te helpen zodra zij dit nodig hebben.

Al in het voorgaande beleidsplan Schuldhulpverlening 2017-2021 heeft de gemeente de ambitie uitgesproken om meer te willen inzetten op preventie. Deze rol is met het Ambitiekader Welzijn en Preventie 2019 grotendeels belegd bij SMWO.

De activiteiten gericht op ondersteuning van de financiële situatie van inwoners zijn daarbij ondergebracht bij de Sociaal Juridische afdeling van SMWO. Het bereik van deze activiteiten wordt daarbij verbreed in de richting van statushouders bij het ontwikkelen van de leergang voor financiële zelfredzaamheid voor

statushouders in het kader van de nieuwe Wet inburgering. Voor uitbreiding van dergelijke activiteiten op de overige risicogroepen, zoals ouderen van 45 tot 65 jaar, gepensioneerden en arbeidsmigranten benoemd in paragraaf 2.3.6 dienen meegenomen te worden in nadere afspraken tussen gemeente en SMWO. Daarnaast speelt SMWO ook een rol in de aanpak van laaggeletterdheid (via onder andere het Taalcafé en het Taalhuis).

4.2 VROEGSIGNALERING

Met ingang van augustus 2021 is vroegsignalering een van de manieren waarop wij als gemeente uitvoering geven aan preventie. In dit hoofdstuk wordt aangegeven wat wij verstaan onder vroegsignalering en hoe wij hier uitvoering aan geven.

Met behulp van vroegsignalering worden inwoners met betalingsproblemen vroegtijdig in beeld gebracht. Hierdoor is het mogelijk om in een vroeg stadium hulpverlening mogelijk te maken en erger te voorkomen. Vroegsignalering is van belang zowel voor de betrokken burger, de schuldeiser, de gemeente en heeft een breder maatschappelijk belang. Het belang van de betrokken burger is dat de schuldenproblematiek in een zo vroeg mogelijk stadium wordt aangepakt. Hoe langer dat wordt uitgesteld, hoe hoger de schulden kunnen oplopen, hoe moeilijker het is om oplossingen te vinden en hoe ingrijpender de gevolgen kunnen zijn. Maar vroegsignalering is ook in het belang van de schuldeiser: hoe sneller wordt ingegrepen des te groter is de kans dat de schuld (deels) wordt voldaan. Daarnaast dient vroegsignalering ook een maatschappelijk belang. De maatschappelijke kosten van schulden zijn per slot van rekening hoog: armoede, sociale uitsluiting, huisuitzetting, afsluitingen van gas en licht. Het proces vroegsignalering is nader omschreven in bijlage 6.

4.3 VROEGSIGNALERING DOOR DE HUISARTS

Mensen met geldzorgen hebben vaker te maken met een slechtere gezondheid, een ongezondere leefstijl, chronische ziekten en psychische klachten. Zij komen vaker dan gemiddeld bij de huisarts op het spreekuur met klachten waar niet altijd een medische oorzaak aan ten grondslag ligt. Ten gevolge van geldzorgen ervaren mensen vaak perioden van langdurige stress, wat een directe invloed heeft op de fysieke en mentale gezondheid.

Armoede, schulden en gezondheid zijn nauw met elkaar verweven. In opdracht van de ministeries van VWS en SZW is in het project 'Financiën in de spreekkamer' gewerkt aan de ontwikkeling van een interventiepakket. Het doel van het pakket is huisartsen en praktijkondersteuners te helpen om alerter te zijn op geldzorgen, er vaker over in gesprek te gaan en patiënten adequaat door te verwijzen. Dit om een brug te slaan tussen de huisartsenzorg en de aanpak van schulden.

Juist omdat de huisarts misschien de enige vertrouwenspersoon is die mensen zien in de periode waarin zij worstelen met hun schulden, is de huisartsenpraktijk een belangrijke vindplaats van mensen met schulden. Vroegsignalering van schuldenproblematiek in de huisartsenpraktijk kan eraan bijdragen dat mensen sneller aan de slag gaan met financiële problematiek en schade aan de gezondheid en (extra) belasting van de gezondheidszorg wordt voorkomen. Oftewel: de juiste zorg op de juiste plek. Ook kunnen de huisarts en praktijkondersteuner mensen helpen over de drempel te stappen om hulp te zoeken.

In de aanloop naar het schrijven van het uitvoeringsplan onderzoeken wij of wij dit interventiepakket kunnen inzetten in huisartsenpraktijken in onze gemeente. In de wachtkamers van huisartsen op Schouwen-Duiveland willen wij informatiebrochures neerleggen over gemeentelijke schuldhulpverlening.

Ondanks de inzet op preventie en vroegsignalering zullen er altijd mensen zijn die in armoede leven. Deze inwoners willen wij ontzorgen en ondersteunen. Ons doel is dat onze inwoners in staat zijn om voorzieningen aan te vragen waar ze recht op hebben, hetzij zelfstandig hetzij met hulp. Het bestaan van de voorzieningen wordt gecommuniceerd via diverse kanalen.

5.1 WEIGEREN VAN SCHULDHULPVERLENING

Een gemeente kan schuldhulpverlening weigeren als een inwoner al eerder gebruik heeft gemaakt van schuldhulpverlening. De achterliggende gedachte van de Wgs is echter voor iedere inwoner de schuldhulp ruimhartig en laagdrempelig te organiseren. Het is niet de bedoeling bij voorbaat inwoners uit te sluiten of de toegang te weigeren. Aan iedere weigering moet een gemeentelijke individuele afweging ten grondslag liggen. De voorliggende aanmelding dient eerst individueel en integraal te worden beoordeeld waarbij de persoonlijke omstandigheden van de schuldhulpvrager meewegen. De gemeente beoordeelt of schuldhulpverlening zinvol is voor het vergroten van de kans op participatie. Verder wordt gekeken wat mogelijk is in de toekomst en wordt in mindere mate gekeken naar het verleden.

Er kunnen zich situaties voordoen waarin een inwoner de toegang tot schuldhulpverlening wordt geweigerd. Recidive kan een van deze redenen zijn. In geval van recidive of een andere weigeringsgrond, kijken we of de betreffende inwoner in contact kan worden gebracht met een van onze ketenpartners, zodat op een andere wijze toch begeleiding wordt geboden en de (multi)problematiek kan worden aangepakt. We streven ernaar de cirkel van schuldhulpverlening rond te maken, zodat er geen inwoners buiten de boot vallen. We zetten in op vroegsignalering en stemmen ons hulpaanbod tijdig af op de situatie van de inwoner. We monitoren het traject en sturen waar nodig tussentijds bij. Ons streven is dat de betreffende inwoner aan het einde van het traject financieel zelfredzaam is. We bieden nazorg die afgestemd is op de individuele behoefte en doen er alles aan om te voorkomen dat een inwoner opnieuw in financiële problemen raakt.

Het volledig uitsluiten van inwoners voor schuldhulpverlening, kan negatieve gevolgen hebben. Bijvoorbeeld hoge maatschappelijke kosten en langduriger gebruik van uitkeringen. Dit willen we zoveel mogelijk voorkomen.

5.2 GEZINNEN MET MINDERJARIGE KINDEREN

Kinderen die opgroeien in een schuldensituatie lopen het risico dat zij zelf daardoor ook gemakkelijker schulden gaan maken. Daarnaast lopen deze kinderen een vergrote kans op uitsluiting. Er is vaak geen financiële ruimte aanwezig voor sport en cultuur of cadeautjes voor kinderverjaardagen. Kinderen moeten niet worden opgepadeld met de gevolgen van de financiële keuzes van de ouders, want jongeren met schulden maken een valse start in het leven.

We zijn zeer terughoudend in het weigeren van of beëindigen van schuldhulpverlening aan ouders met minderjarige kinderen. Op individuele basis wordt gekeken welke andere vorm van hulp geboden kan worden in het belang van de kinderen.

5.3 ONTWIKKELINGEN VAN HET ONDERSTEUNINGSAANBOD

Met de wijzigingen op het vlak van de Wgs en de Wet inburgering worden duidelijke stappen gezet in de verbetering van het huidige aanbod van ontzorgen en ondersteunen. Deze ontwikkelingen zullen op de korte termijn consequenties gaan hebben voor zowel de rol van de gemeente als de diverse uitvoerende organisaties. De gemeente gaat hierbij meer regie voeren over het gehele proces, terwijl de uitvoerende partijen hun specifieke onderlinge aanbod meer moeten gaan aanpassen aan de verschuiving van schuldhulpverlening naar preventie en vroegsignalering. Hoewel hiermee zeker een hogere mate van efficiency en effectiviteit kan worden bereikt, moeten we ons tevens realiseren dat hiermee nog niet de eindfase van het landelijke actieplan Brede Schuldenaanpak is bereikt.

Voor de verdere verbetering van de (complexere) schuldhulpverlening is door de VNG een kwaliteitskader vastgesteld dat in samenwerking met de NVVK is uitgewerkt en vertaald in een basisnorm voor de uitvoering. De inzet hierbij is gericht op de ontwikkeling van een landelijke methodiek met mogelijkheden tot regionale en lokale invulling.

Deze landelijke methodiek wordt het NVVK-arrangement genoemd en wordt gezien als de nieuwe standaard in de wijze waarop schulden in Nederland worden afgehandeld. Het NVVK-arrangement omvat onder andere initiatieven als het Collectief Schuldregelen, de inzet van meer saneringskredieten en het Schuldenknooppunt. Zie bijlage 7.

Door een collectieve afhandeling wordt de doorlooptijd van het proces versneld en zijn er minder administratieve handelingen. Dit betekent winst voor de schuldeiser en de schuldhulpverlener. De schuldenaar kan sneller geholpen worden en ervaart daardoor eerder schuldenrust.

Door de NVVK worden samenwerkingsafspraken gemaakt met landelijke schuldeisers. Schuldeisers worden gevraagd op gestandaardiseerde wijze verzoeken van schuldhulpverleners af te handelen, in plaats van een geïndividualiseerde beoordeling per klant. Op deze verzoeken staan gegevens als NAW, het klantnummer en eventuele bijzonderheden. Hiermee wordt het saldo opgevraagd bij de schuldeiser. Daarnaast wordt de schuldeisers gevraagd vooraf akkoord te gaan met aangeboden regelingen, waardoor je het schuldregelingsvoorstel niet meer voor akkoord hoeft voor te leggen. De gestandaardiseerde verzoeken en het vooraf akkoord vormen samen de kern van Collectief Schuldregelen. Als voorwaarde voor schuldhulpverleners wordt gesteld dat als schuldregelingsvorm in principe een saneringskrediet wordt ingezet en dat daarnaast budgetbegeleiding wordt geboden aan de schuldenaar zodat betaalverplichtingen worden nagekomen.

Door het inzetten van Collectief Schuldregelen verandert er wat methodiek betreft niets in het schuldregeldossier. Net zoals dat tot nu gebeurt, wordt het dossier afgehandeld met dezelfde afwegingen en berekeningen en dergelijke. Wat wel verandert is dat gegevens digitaal worden uitgewisseld via lijstenwerk of via het Schuldenknooppunt. Er wordt bovendien geen betaalvoorstel meer gestuurd naar de schuldeisers die meedoen aan Collectief Schuldregelen. Als schuldeisers zich aansluiten bij Collectief Schuldregelen stemmen ze in met vooraf akkoord op het betaalvoorstel, tenzij er zwaarwegende bezwaren zijn om dit vooraf akkoord niet te geven.

De verwachting is dat eind 2023 zoveel schuldhulpverleners en schuldeisers zijn aangesloten op het Schuldenknooppunt en dat het werken via lijsten niet langer nodig is. Tot die tijd worden beide werkwijzen naast elkaar gebruikt.

5.4 IMPLEMENTATIE VAN ONTWIKKELINGEN

In hoofdstuk 2 van dit beleidsplan is een eerste aanzet gegeven voor het in kaart brengen van de feitelijke situatie rond schuldhulpverlening en armoede in onze gemeente. Hoewel de huidige gegevens nog zeker niet compleet zijn, wordt wel duidelijk dat de lokale situatie op onderdelen afwijkingen vertoont ten opzichte van het landelijke beeld. Momenteel wekt dit voornamelijk de indruk dat de inwoners van Schouwen-Duiveland qua zwaarte en complexiteit van de problematiek zich vooral onder het landelijke gemiddelde bevinden.

Vanuit deze optiek is er op dit moment nog geen urgentie om op korte termijn in te zetten op aanhaking op de landelijke aanpak van het Collectief Schuldregelen. Dit standpunt wordt versterkt door het feit dat de NVVK nog volop bezig is om bindende afspraken met schuldeisers te maken. De ambitie is om eind 2021 de 50 meest belangrijke landelijke schuldeisers aangesloten te hebben op Collectief Schuldregelen. Des te meer schuldeisers aansluiten, des te groter het effect.

Daarnaast is op dit moment ook nog niet precies bekend in hoeverre grote landelijke schuldeisers een aandeel hebben in de schuldenproblematiek bij inwoners van onze gemeente. De komende periode dient daarom nader inzicht te worden verkregen in de samenstelling van de voorkomende schuldeisers.

Indien er sprake is van regionale of lokaal opererende schuldeisers ligt de benadering hiervan onder de verantwoordelijkheid van de schuldhulpverlenende organisatie. Vanuit de NVVK kan hierbij worden geadviseerd over de aanpak om deze schuldeisers te benaderen en aan te sluiten.

Om het Collectief Schuldregelen goed te laten functioneren is het van belang dat schuldhulpverleners en schuldeisers op een uniforme wijze berichten en gegevens met elkaar kunnen uitwisselen. Het Schuldenknooppunt is het beoogde platform hiervoor. Hiervoor dienen voldoende schuldhulpverleners en schuldeisers deel te nemen om een dergelijk platform adequaat te laten werken. Naar verwachting is een dergelijke mate van deelname pas eind 2023 bereikt.

Op lokaal niveau wordt op dit moment slechts beperkt gebruik gemaakt van saneringskredieten. Nu landelijk de inzet van saneringskredieten wordt bevorderd, moet lokaal nader worden onderzocht in hoeverre dit landelijke uitgangspunt aansluit bij de lokale behoefte.

Ten aanzien van de saneringskredieten wordt momenteel door de NVVK in samenwerking met andere betrokken partijen gewerkt aan de invulling van een Landelijk Waarborgfonds Saneringskredieten. Met de middelen uit dit fonds kunnen gemeenten de risico's van saneringskredieten afdekken. Het ministerie van SZW heeft hier inmiddels geld voor vrijgemaakt in het kader van de bestrijding van de economische gevolgen van corona.

Gezien het streven om de aanpak via het NVVK-arrangement tot landelijke norm te verheffen, is het van belang dat onze gemeente bij deze werkwijze gaat aanhaken. Het NVVK-arrangement is op diverse onderdelen landelijk nog volop in ontwikkeling zijn. Lokaal willen wij een nadere verdiepingsslag maken in de analyse van de feitelijke situatie rondom schuldenproblematiek en armoede. Wij verwachten dan ook dat concrete stappen op het gebied van aanhaking bij het NVVK-arrangement dan ook pas in de laatste fase van dit beleidsplan tot stand gebracht gaan worden.

Nazorg is onderdeel van het fundament van schuldhulpverlening. Doel: de inwoner zo goed en lang mogelijk schuldevrij houden en voorkomen dat deze in herhaling valt.

6.1 HET BELANG VAN NAZORG

De schuldhulp in Nederland moet - met het oog op de gewijzigde Wgs - aan een aantal voorwaarden voldoen. Samen met de VNG heeft de NVVK het afgelopen jaar gewerkt aan zogeheten bestuurlijke uitgangspunten. Onderdeel hiervan is de nazorg: de inwoner zo goed en lang mogelijk schuldevrij houden. Kortom: nazorg hoort bij het fundament van de schuldhulp.

Na succesvolle afronding van een schuldhulptraject verdwijnt een inwoner vaak snel uit beeld, blij dat hij niet meer in een afhankelijke positie zit. De module Nazorg – die in ieder geval voorschrijft dat de schuldhulpverlener na een paar maanden nog een keer contact opneemt om te vragen of het nog goed gaat – wordt als summier beschouwd. De roep om versteviging van dit deel van het schuldhulpverleningstraject is steeds luider. Daarbij constateren we ook dat het geen losstaand element is, maar dat goede nazorg bij voorkeur al bij de intake en het opstellen van een plan van aanpak aandacht krijgt met als doel duurzame hulpverlening.

6.2 VOORKOMEN VAN HERHALING

Niet alleen hulpverleners, gemeenten én schuldeisers pleiten voor duurzame schuldhulp. Het is bovenal de inwoner zelf die nooit meer in hetzelfde schuitje terecht wil komen. Zeker na het afronden van een langdurig en vaak zwaar schuldhulpverleningstraject droomt iedere persoon van een schuldevrij leven.

Maar weten is nog geen doen: de Nederlandse samenleving is complex, financiële zelfredzaamheid ingewikkeld en de verleiding om je hetzelfde te kunnen permitteren als de burens blijft groot. Professionals in de schuldhulp weten hoe hobbelig de weg naar een schuldevrij leven is en erkennen toenemend het belang van een goede begeleiding tijdens en ná een schuldhulpverleningstraject.

We zien in toenemende mate dat ook schuldeisers – zeker in het kader van Collectief Schuldregelen - eisen stellen aan duurzame schuldhulp én nazorg. Zij willen best een groot deel van de schuld kwijtschelden, maar willen niet elk jaar dezelfde inwoners terugzien met nieuwe achterstanden. Zij vragen van de schuldhulpverlening dan ook een inspanning om terugval te voorkomen.

Bij een dergelijke aanpak is er ook zeker behoefte aan maatwerk. De groeiende groep mensen die met schulden kampt, is enorm divers. Van een inwoner die niet goed kan lezen of kampt met een verslaving, een gezin waar een inkomen is weggefallen door ziekte of een sterfgeval tot de groeiende groep ondernemers die door corona in de problemen zijn gekomen. Goede en passende hulp voor alle inwoners hoort bij hét fundament van de schuldhulp.

Daarbij is het noodzakelijk om ook een eventuele onderliggende oorzaak voor schulden aan te pakken en in de nazorg een laagdrempelig vangnet te blijven bieden mocht het onverhoopt toch weer mis gaan. En tegelijkertijd: iemand die prima zelfredzaam is, maar door pech in de schuldhulpverlening terechtgekomen is, wenst niet betutteld te worden in een budgetcursus.

Vanuit eerder landelijk onderzoek is hiervoor onderscheid gemaakt in verschillende klantprofielen, die ieder voor zich een basis vormen voor de invulling van de begeleiding en de nazorg. De mogelijkheden van toepassing van dergelijke profielen bij zowel de begeleiding als de nazorg worden meegenomen in de dienstverlening van de verschillende uitvoerende partijen.

In dit hoofdstuk wordt de dekking voor het nieuwe beleid omschreven.

De gemeenteraad heeft vanaf 2022 een structureel budget beschikbaar gesteld voor schuldhulpverlening van € 119.342. De totale kosten voor vroegsignalering inclusief kosten inclusief overhead zijn vanaf 2022 structureel geraamd op € 114.800. Dit beleidsplan heeft geen financiële consequenties.

Begroting

- preventie € 14.342
- vroegsignalering € 114.800
- ontzorgen en ondersteunen € 100.000
- nazorg € 5.000
- nieuwe ontwikkelingen nog nader te bepalen

In de eerste fase van de uitvoering van dit beleidsplan richten wij ons vooral op de nadere analyse van gegevens en de invulling van instrumenten op het vlak van preventie en vroegsignalering. Naar verwachting gaat deze inzet op termijn zorgen voor een afname van de complexere vormen van schuldhulpverlening. Hierdoor zullen ook de onderlinge rollen van zowel de gemeente als de diverse uitvoerende partijen verschuiven. De wijzigingen binnen dit speelveld worden beschreven in een uitvoeringsplan dat in Q2 van 2023 dient te worden vastgesteld, waarin ook een eventueel gewijzigde begroting wordt opgenomen. Tot de vaststelling van dit uitvoeringsplan worden de huidige begrotingsposten gehandhaafd.

Bijlage 1: planning

Actiepunt	Omschrijving	Planning	Rapportage
1.	Analyse gegevens van: <ul style="list-style-type: none"> • Minimaregelingen • Uitvoerende organisaties • Analyse specifieke doelgroepen 	2022	2023 Q1
2.	Evaluatie en analyse vroegsignalering	2022	2023 Q1
3.	Inzet gericht op ondernemers: <ul style="list-style-type: none"> • Voorlichting vroegsignalering en ophalen input van werkgevers • Afbakening SHV en EZ ten behoeve van schuldafhandeling zzp'ers Afstemming SHV, EZ en Arbeidsmarktbeleid t.a.v. de doelgroep werkende armen en ZZP'ers	2021 2022 2023	2023 Q1
4.	Lokale uitvoering en communicatie: <ul style="list-style-type: none"> • Inventarisatie huidige aanbod en extra inzet op communicatie • Uitvoeringsplan inclusief monitoring van interne en externe gegevens, communicatieplan en begroting (op basis van deelopdrachten 1 en 2) 	2022 2023	2022 Q2 2023 Q2
5.	Start analyse aansluiting op landelijke systematiek NVVK (lokaal/regionaal)	2023	Q3
6.	Onderzoek naar de mogelijkheden rondom gratis openbaar vervoer op het eiland	2022	

Bijlage 2: landelijke ontwikkelingen

Huishoudens met problematische schulden tellen vaker 1 of meer thuiswonende kinderen. Op 1 oktober 2020 had 45,3 % van de huishoudens met problematische schulden 1 of meer kinderen.

Het duurt vaak enige tijd voordat schulden als problematisch worden gekenmerkt. Ook zijn niet alle schulden in een registratie te vinden, bijvoorbeeld schulden bij familieleden of kennissen. Het kan dus zijn dat huishoudens die door de coronacrisis in de financiële problemen kwamen op het rapportagemoment als zodanig niet zichtbaar waren als geregistreerde problematische schulden.

De huishoudens die nieuw instroomden in de problematische schulden in 2019 en 2020 zijn in het dashboard uitgebreid in kaart gebracht. Het aandeel instromers schommelt rond de 1 %. Dit wil zeggen dat ongeveer 1 % van de huishoudens zonder probleemschulden op een later peilmoment wel geregistreerde problematische schulden heeft. Het gemiddelde aantal instromers per maand is niet afgenomen in 2020 maar juist stabiel gebleven.

Met ingang van de coronacrisis vindt er een kleine verschuiving plaats ten aanzien van het soort instromers met geregistreerde problematische schulden. Instromers in 2020, vergeleken met instromers voor 2020, hebben iets vaker een zelfstandige en/of ZZP-er in het huishouden (28 % vs. 25 % en 18 % versus 16 %) of iemand met een flexibel contract (35 % versus 33 %). Onder instromers komen in alle jaren relatief veel huishoudens voor met een bijstandsuitkering, een laag inkomen, en/of laag vermogen, maar na 1 januari 2020 ligt het aandeel van groepen met deze kenmerken wel een fractie lager (zo'n 2 %-punt).

Door het CBS is bekeken welke kenmerken samenhangen met instroom in de geregistreerde problematische schulden. Groepen personen of huishoudens met deze kenmerken worden gezien als kwetsbare groepen. Net zoals in eerdere jaren zijn in 2020 gebruikers van een re-integratievoorziening bij de gemeente, ontvangers van uitkeringen, maar ook zelfstandigen, ZZP-ers en flexwerkers in huishoudens met daarnaast een laag inkomen extra kwetsbaar.

In 2020 komen ook huishoudens met een combinatie van laag inkomen en kinderen – zowel eenouderhuishoudens als paren met kinderen – als kwetsbare groep naar voren. Verder valt op dat met name zelfstandigen en ZZP-ers onder de 35 jaar, en in mindere mate ook zelfstandigen en ZZP'ers onder de 45 jaar, kwetsbaarder zijn voor probleemschulden dan hogere leeftijdsgroepen. Het aandeel onder instromers in deze groepen neemt ook iets toe in 2020 (8,5 % versus 8,2 % voor jonge zelfstandigen en 6 % versus 5,6 % voor jonge ZZP-ers). Daarnaast komen huishoudens met Tozo-ontvangers vaker voor onder instromers vergeleken met niet-instromers (3,9 % versus 0,8 %).

Voor verschillende life events (gebeurtenissen) is nagegaan of ze hebben plaatsgevonden in de 3 jaar voor instroom in de geregistreerde problematische schulden. Vervolgens is gekeken naar de kans dat personen instromen in de problematische schulden na het optreden van een life event. De resultaten zeggen iets over de mate waarin personen wel en niet instromen na het meemaken van een specifiek life event, maar het is niet bekend of de problematische schulden van personen een direct gevolg zijn van de life events.

Voor de life events van werk naar WW of bijstand geldt dat de instroomkans in de problematische schulden hoger is wanneer een persoon of een lid van het huishouden het life event heeft meegemaakt. Bij werk

naar bijstand is de instroomkans het hoogst; 5,8 % ten opzichte van 0,9 % voor een persoon die dit life event niet meemaakt. De instroomkans voor personen met de life events van werk naar bijstand of WW neemt nog verder toe wanneer er geen partner met baan in het huishouden aanwezig is. Voor personen die een diploma hebben behaald (MBO-2 tot en met 4, HBO of WO) in de afgelopen 3 jaar ligt de instroomkans juist lager dan voor personen die geen diploma hebben behaald. Dit effect is ook te zien bij personen tussen de 16 en 35 jaar.

Bijlage 3: wettelijke maatregelen

WIJZIGING WET GEMEENTELIJKE SCHULDHULPVERLENING

Om invulling te geven aan de actielijnen uit het Actieplan Brede Schuldenaanpak, heeft het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) een wijziging van de Wgs ingediend om gegevensuitwisseling voor schuldhulpverlening te faciliteren.

De wetswijziging faciliteert de uitwisseling van persoonsgegevens op 2 onderdelen van schuldhulpverlening, namelijk bij⁶⁾:

- a. de gegevensuitwisseling met als doel vroegsignalering van schulden;
- b. de gegevensuitwisseling voor het besluit over toegang tot en het plan van aanpak voor schuldhulpverlening.

Als gevolg van deze wetswijziging moeten gemeenten actief afspraken maken met schuldeisers. Daarnaast is het sinds 2021 mogelijk om gegevens uit te wisselen tussen schuldhulpverleners en schuldeisers, met als doel vroegsignalering van schulden.

De gegevens die mogen worden uitgewisseld met als doel vroegsignalering van schulden, zijn opgenomen in het Besluit gemeentelijke schuldhulpverlening (Bgs). Het gaat hierbij om betalingsachterstanden op de vaste lasten: huur, energie, water en zorgverzekering. Als gemeente geven wij hier met ingang van augustus 2021 invulling aan. In hoofdstuk 4 van dit beleidsplan wordt uiteengezet hoe vroegsignalering binnen onze gemeente is weergegeven.

WET VEREENVOUDIGING BESLAGVRIJE VOET

Op 1 januari 2021 is de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet in werking getreden. Met deze wetswijziging is een standaard rekenwijze geïntroduceerd waarbij de beslagvrije voet op basis van broninformatie wordt berekend. Alle gemeenten maken gebruik van dezelfde uniforme rekentool. Met deze nieuwe rekenwijze wordt voorkomen dat de beslagvrije voet te laag wordt vastgesteld. Het gevolg van een te lage beslagvrije voet is dat een inwoner niet meer in zijn/haar levensonderhoud kan voorzien, wat ook effect kan hebben op schulden. Vanaf januari 2021 is er een vernieuwd rekenmodel, waarbij de informatie niet aan de inwoner wordt uitgevraagd, maar geautomatiseerd wordt opgehaald.

Tevens is de rol van coördinerend deurwaarder toegevoegd, een vaste beslagvolgorde toegepast en is de afloscapaciteit ten minste 5 % van de bijstandsnorm. Hierdoor ontstaat een realistischere beslagvrije voet en het is voor de inwoner minder ingewikkeld omdat zij minder informatie hoeven aan te leveren. Wij voldoen met ingang van 1 januari 2021 als gemeente aan de eisen die deze wet aan ons stelt.

WET ADVIESRECHT GEMEENTEN BIJ SCHULDENBEWIND

Op 1 januari 2021 is de wet in werking getreden die regelt dat gemeenten mogen adviseren bij schuldenbewind. Tot dat moment waren gemeenten niet op de hoogte wanneer de rechter werd verzocht om schuldenbewind uit te spreken. Hierdoor konden gemeenten onvoldoende regie voeren.

Met ingang van 2021 kunnen gemeenten rechters adviseren over de vraag of iemand met problematische schulden hulp moet krijgen van een beschermingsbewindvoerder. Verder biedt het adviesrecht de rechter

6 Kamerstukken II (2019-2020), 35 316, nr. 3.

de mogelijkheid om alternatieve vormen van ondersteuning af te wegen bij de beoordeling van het verzoek tot instelling van schuldenbewind. Schuldenbewind kan alleen voor bepaalde tijd worden ingesteld.

Het adviesrecht stelt gemeenten beter in staat invulling te geven aan hun regierol. Hiermee is tegemoetgekomen aan de wens van gemeenten om meer grip te krijgen op de instroom in schuldenbewind. Wij voldoen met ingang van 1 januari 2021 als gemeente aan de eisen die deze wet aan ons stelt.

WET AANPAK MEERVOUDIGE PROBLEMATIEK SOCIAAL DOMEIN

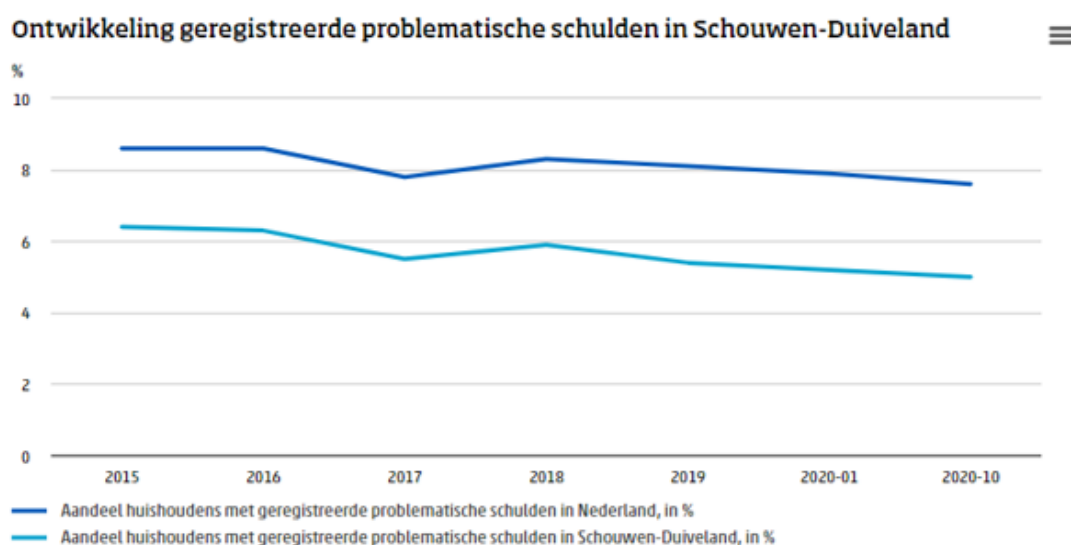
Het wetsvoorstel aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams) beoogt gemeenten in staat te stellen om integrale ondersteuning aan hun burgers te kunnen bieden voor de uitvoering van Jeugdwet, Participatiewet, Wmo 2015 en Wgs. De wet geeft gemeenten de taak en bevoegdheid voor een integrale aanpak en coördinatie bij meervoudige of ernstige problematiek. Daarbij regelt de wet ook het juridische kader voor gegevensverwerking bij samenwerking tussen meer dan 2 partijen. De beoogde datum voor inwerkingtreding is eind 2022.

Als gemeente passen wij deze werkwijze al toe. Wanneer sprake is van meervoudige of ernstige problematiek, wordt rondom een inwoner een team gecreëerd, waarin alle specialisaties vertegenwoordigd zijn, om zo tot een doeltreffende oplossing te komen voor het probleem. Vanaf het moment dat deze wet in werking treedt, vindt onze werkwijze haar grondslag in de wet.

Bijlage 4: lokale ontwikkelingen

Op basis van onderzoek van het CBS (zie paragraaf 2.2.) zijn ook een aantal lokale cijfers te genereren.

Zo zien wij een duidelijke daling van het aantal geregistreerde problematische schulden in Schouwen-Duiveland van 6,4 % (980 huishoudens) in 2015 tot 5 % (780 huishoudens) in oktober 2020. Onze gemeente vertoont hiermee een iets sterkere daling dan het landelijke gemiddelde (van 8,6 % in 2015 tot 7,6 % in oktober 2020).

Bron: CBS

Bij de huishoudens met geregistreerde problematische schulden in oktober 2020 heeft 60,3 % wel werk en 39,7 % geen werk. Opvallend is dat het percentage werkenden met een schuld groter is dan het percentage werkenden zonder schulden (54,5 %). Hoewel het CBS hiervoor geen verklaring biedt, is het aannemelijk dat de samenstelling van de Zeeuwse arbeidsmarkt (onder andere veel seizoensarbeid, dus veel flexibele arbeid) hierin een rol speelt.

Bron: CBS

Wanneer we kijken naar de belangrijkste inkomensbron van het geselecteerde huishoudlid met geregistreeerde problematische schulden, dan zien we dat op 1 oktober 2020 in 40,4 % van de gevallen sprake was van loon als werknemer en in 16,8 % van de gevallen van een inkomen als zelfstandige. Deze percentages liggen een fractie hoger dan bij de huishoudens zonder schulden in Schouwen-Duiveland, maar liggen aanzienlijk hoger in vergelijking met het landelijke beeld.

Tabel Belangrijkste inkomensbron van geselecteerd huishoudlid per 1 oktober 2020

Per huishouden is 1 persoon geselecteerd over wiens persoonskenmerken wordt gerapporteerd. Binnen huishoudens met een instromer is de instromer geselecteerd (of in het geval van meerdere instromers 1 van de instromers).

Soort schuld	Loon als werknemer	Loon/winst als zelfstandige	WW	Bijstand	AO- of ziektewet	Pensioen	Studenten /scholieren	Overig zonder inkomen
Met geregistreeerde problematische schulden	40,4 %	16,8 %	1,7 %	12,5 %	7,6 %	13,2 %	0 %	7,3 %
Zonder geregistreeerde problematische schulden	40,2 %	14,7 %	0,8 %	2,5 %	2,7 %	37,2 %	0,3 %	1,7 %

Bron: CBS

De werkenden met schulden zijn daarbij vooral werkzaam in de volgende sectoren:

- landbouw en nijverheid 11,8 %
- zakelijke dienstverlening 7,8 %
- handel 6,2 %
- horeca 6,0 %
- overheid en Zorg 6,0 %
- vervoer en opslag 3,0 %
- overige bedrijfstakken 2,3 %

In onderstaande tabel is te zien hoe hoog het besteedbare jaarinkomen was van inwoners met geregistreeerde problematische schulden op 1 oktober 2020.

Tabel Gestandaardiseerd besteedbaar jaarinkomen van het huishouden per 1 oktober 2020⁽⁷⁾

Soort schuld	< € 10.000	€ 10.000- € 15.000	€ 15.000- € 20.000	€ 20.000- € 30.000	€ 30.000- € 40.000	€ 40.000- € 50.000	€ 50.000- € 75.000	> € 75.000
Met geregistreeerde problematische schulden	4,8 %	12,3 %	22,2 %	32,9 %	15,5 %	5,2 %	2,5 %	0 %

7 Ter verduidelijking een voorbeeld: 4 % van onze inwoners zonder problematische schulden, valt in de inkomensgroep € 10.000 - € 15.000. Kijken we naar de groep inwoners die wél problematische schulden heeft, dan blijkt dat 12 % daarvan een inkomen heeft van € 10.000 - € 15.000.

Soort schuld	< € 10.000	€ 10.000- € 15.000	€ 15.000- € 20.000	€ 20.000- € 30.000	€ 30.000- € 40.000	€ 40.000- € 50.000	€ 50.000- € 75.000	> € 75.000
Zonder gere- gistreerde pro- blematische schulden	1,4 %	3,9 %	13 %	32,5 %	25,8 %	12 %	7,9 %	2,5 %

Bron: CBS

Wanneer we deze cijfers vergelijken met de cijfers van Plangroep over het jaar 2020, dan kunnen we concluderen dat met name huishoudens met een inkomen beneden modaal zich bij Plangroep melden met problematische schulden. In 2020 had slechts 8 % van de aanmeldingen bij Plangroep een inkomen boven modaal. Dit terwijl uit de cijfers van het CBS naar voren komt dat circa 20 % van de huishoudens met geregistreerde problematische schulden een inkomen boven modaal had. Deze vergelijking lijkt er op te wijzen dat een gedeelte van deze specifieke groep huishoudens in onze gemeente niet aanklopt voor schuldhulpverlening. De reden hierachter is op dit moment onbekend.

Ruim 43 % van de huishoudens op Schouwen-Duiveland met geregistreerde problematische schulden betreft een huishouden met 1 of meer thuiswonende kinderen. Dit is vergelijkbaar met het landelijke cijfer. Een thuiswonend kind is een persoon, ongeacht leeftijd of burgerlijke staat, die een kind-ouder relatie heeft met 1 of 2 tot het huishouden behorende ouders. In 2/3 van de gevallen gaat het om een paar met kinderen. In een derde van de gevallen betreft het een eenouderhuishouden. Wanneer we dit percentage vergelijken met het percentage aanmeldingen van gezinnen met kinderen bij Plangroep in 2020, dan zien we dat slechts de helft van deze gezinnen zich heeft aangemeld voor schuldhulpverlening door de gemeente.

In circa 84 % van de huishoudens op Schouwen-Duiveland met geregistreerde problematische schulden had het geselecteerde huishoudlid een Nederlandse achtergrond. Landelijk gezien ligt dit percentage veel lager, namelijk 53,7 %. Dit komt doordat het percentage inwoners op Schouwen-Duiveland met een niet-Nederlandse achtergrond veel lager is dan landelijk gezien.

Tabel Migratieachtergrond* geselecteerd huishoudlid per 1 oktober 2020

* Er is niet gecorrigeerd voor kenmerken zoals leeftijd en opleidingsniveau.

Soort schuld	Nederlandse achtergrond	Niet-westerse migratieachtergrond	Westerse migratieachtergrond
Met geregistreerde problematische schulden	83,9 %	5,1 %	11 %
Zonder geregistreerde problematische schulden	91,2 %	2,2 %	6,5 %

Lokaal valt de grootste groep met geregistreerde problematische schulden in de leeftijdscategorie 45-65 jaar. Vergeleken met de landelijke cijfers blijkt duidelijk dat de categorie tot 45 jaar op Schouwen-Duiveland flink ondervertegenwoordigd is, terwijl de categorie boven de 45 jaar een flinke oververtegenwoordiging kent ten opzichte van het landelijke beeld. Deze verschillen zijn grotendeels terug te voeren op de demografische samenstelling van de inwoners van onze gemeente, maar heeft ook te maken met de risicoprofielen van de specifieke doelgroepen voor het ontstaan van armoedesituaties (zie ook paragraaf 2.3.6).

Wanneer we de lokale kwetsbare groepen met geregistreerde problematische schulden vergelijken met de landelijke kwetsbare groep, dan valt op dat op 1 oktober 2020 het percentage ZPP-ers dat instroomde in geregistreerde problematische schulden landelijk gezien een stuk lager lag dan lokaal (18,2 % versus 23 %). In onze gemeente betrof het ZPP-ers boven bijstandsniveau. Het percentage zelfstandigen onder de 35 jaar dat per 1 oktober 2020 instroomde in de geregistreerde problematische schulden, was overigens 2 keer zo hoog als landelijk (14 % versus 6 %). Op dit moment is de verklaring hiervoor onbekend, maar in de aanloop naar het uitvoeringsplan wordt hier onderzoek naar gedaan. Net voor de coronapandemie – op 1 januari 2020 – was dit percentage lokaal vergelijkbaar met landelijk (18,3 % versus 15,9 %).

Wanneer we deze cijfers vergelijken met de cijfers van Plangroep over het jaar 2020, dan kunnen we concluderen dat met name huishoudens een inkomen beneden modaal zich bij Plangroep melden met problematische schulden. In 2020 had slechts 8 % van de aanmeldingen bij Plangroep een inkomen boven modaal. Dit terwijl uit de cijfers van het CBS naar voren komt dat circa 20 % van de huishoudens met geregistreerde problematische schulden een inkomen boven modaal had.

Tabel Vermogen van het huishouden per 1 oktober 2020

	< € 0	€ 0 – € 1.000	€ 1.000 - € 10.000	€ 10.000 - € 50.000	> € 50.000	Vermogen onbekend
Met geregistreerde problematische schulden	31 %	17,5 %	14,5 %	9,5 %	23,9 %	3,5 %
Zonder geregistreerde problematische schulden	9 %	3,2 %	8,3 %	15,3 %	63,2 %	0,9 %

Bron: CBS

Ruim 30 % van de huishoudens met geregistreerde problematische schulden heeft een negatief vermogen (saldo bezittingen minus schulden). Bezittingen worden gevormd door bank- en spaartegoeden, effecten, de eigen woning, overig onroerend goed, ondernemingsvermogen, aanmerkelijk belang en de overige bezittingen. De schulden omvatten onder meer schulden ten behoeve van een eigen woning en consumptief krediet. 32 % van de huishoudens met geregistreerde problematische schulden heeft een vermogen tussen de € 1.000 en € 10.000.

Ruim 43 % van de huishoudens op Schouwen-Duiveland met geregistreerde problematische schulden betreft een huishouden met 1 of meer thuiswonende kinderen. Dit is vergelijkbaar met het landelijke cijfer. Een thuiswonend kind is een persoon, ongeacht leeftijd of burgerlijke staat, die een kind-ouder relatie heeft met 1 of 2 tot het huishouden behorende ouders. In 2/3 van de gevallen gaat het om een paar met kinderen. Een derde van de gevallen betreft het een eenouderhuishouden. Wanneer we dit percentage vergelijken met het percentage aanmeldingen van gezinnen met kinderen bij Plangroep in 2020, dan zien we dat slechts de helft van deze gezinnen zich heeft aangemeld voor schuldhulpverlening door de gemeente.

Lokaal valt de grootste groep met geregistreerde problematische schulden in de leeftijdscategorie 45-65 jaar.

Tabel Leeftijd geselecteerd huishoudlid per 1 oktober 2020

Soort schuld	16-25 jaar	25-35 jaar	35-45 jaar	45-55 jaar	55-65 jaar	> 65 jaar
Met geregistreerde problematische schulden	1,8 %	14,2 %	18,4 %	25,2 %	25,2 %	15,2 %
Zonder geregistreerde problematische schulden	1,6 %	9,8 %	11,5 %	16,9 %	19,5 %	40,6 %

Bijlage 5: de 12 kernwaarden

Nr.	Kernwaarde	Omschrijving
1	Mens centraal	Gedacht wordt vanuit de mens (de inwoner van onze gemeente), niet vanuit de processen en systemen.
2	Eigen kracht binnen een netwerksamenleving (zelfredzaamheid)	De inwoner is zelf verantwoordelijk voor zijn/haar leven en staat daarin niet alleen. Daar waar hij/zij er niet zelf uitkomt, zijn wij er. Het bouwen aan een 'netwerksamenleving' draagt hieraan bij.
3	Keuzevrijheid	Als gebruik wordt gemaakt van een (algemene) voorziening, moet de inwoner een eigen keuze kunnen maken.
4	Inclusieve samenleving	Een inclusieve samenleving is een samenleving waar iedereen tot zijn recht kan komen. Het maakt niet uit welke achtergrond, talenten of beperkingen iemand heeft. Iedereen neemt op een gelijkwaardige manier deel aan de maatschappij. Mensen worden aangesproken op hun mogelijkheden, niet op hun beperkingen.
5	Preventie en vroegsignalering	Investeren in het voorkomen van (grotere) problemen. Om dit mogelijk te maken staan wij en onze partners midden in de samenleving.
6	Oplossingsgericht vanuit een integrale aanpak	De vraag achter de vraag onderzoeken en vanuit de gezamenlijkheid en ontschotting een oplossing formuleren. Werken vanuit het principe '1 gezin, 1 plan, 1 regisseur'.
7.	Gemeente is beleidsregisseur	De gemeente richt zich als eindverantwoordelijke op het invullen van doelen, gewenste effecten en in te zetten middelen; de "wat" vraag. De concrete invulling van de "hoe" vraag wordt buiten de organisatie belegd, met ruimte voor de professional.
8.	Innovatief / buiten gebaande paden	Innovatief zijn in oplossingen en je niet laten beperken door bestaande zaken. Meedenken in mogelijkheden in plaats van in onmogelijkheden.
9.	Ketenintegratie / netwerkorganisatie	Samenwerking opzoeken en aangaan met organisaties, samen met partners de gemeenschappelijke agenda bepalen (= verbinden).
10.	Lokaal en privaat	Uitgangspunt is om de zorg en dienstverlening lokaal en privaat te organiseren. Concurrentie met private organisaties wordt voorkomen en de gemeente is geen eigenaar van met de markt concurrerende activiteiten.
11.	Resultaatgericht / effectief	Sturen op het resultaat en effect, binnen de budgettaire kaders.
12.	Efficiënt	Met zo min mogelijk middelen, zoveel mogelijk bereiken. Gaan voor het beste resultaat (in geld, kwaliteit, tijd, afhankelijk per situatie). Binnen beschikbare middelen, gemeentebreed ontschotten: integrale aanpak vanuit 'integraal budget', gebruikmakend van een duurzaam financieel model.

Bijlage 6: proces vroegsignalering en monitoring

Voor het signaleren wordt gebruik gemaakt van significante indicatoren voor financiële problemen. Deze signalen duiden op het ontstaan van schulden. Het betreft betalingsachterstanden bij woningcorporaties, zorgverzekeraars, energieleveranciers en waterbedrijven. Betalingsachterstanden op primaire voorzieningen (kunnen) leiden tot ingrijpende gevolgen voor de betrokken inwoner. De gevolgen rechtvaardigen dan ook het bieden van outreachende hulp (hulp zonder dat de betrokken inwoner daartoe een verzoek heeft gedaan).

Bij vroegsignalering is sprake van een korte interventie: het proces heeft een duidelijk start- en eindpunt en onderscheid hiermee van de reguliere schuldhelpverlening.

De gemeente Schouwen-Duiveland heeft de uitvoering van vroegsignalering als pilotproject belegd bij het team Vroeg Eropaf, dat momenteel in ondergebracht bij Startbloq. Bij dit gemeentelijk onderdeel is al ruime deskundigheid aanwezig met betrekking tot schuldhelp en inburgering. De crediteuren melden elke 25e van de maanden de betalingsachterstand aan in het vroegsignalering systeem. Het betreft betalingsachterstanden tussen de 30-100 dagen. Elke 26e van de maand worden de binnengekomen signalen door een medewerker van het team Vroeg Eropaf bekeken en beoordeeld. Wanneer het aantal personen op de signaallijst groter is dan het team in die maand kan behandelen, wordt geprioriteerd.

Wanneer sprake is van een enkelvoudige melding (1 betalingsachterstand), wordt contact opgenomen met de betrokken inwoner middels telefoon, WhatsApp, email, brief of flyer. Wanneer sprake is van 2 of meer achterstanden, dan wordt de inwoner onaangekondigd fysiek/telefonisch benaderd en wordt geprobeerd het gesprek over de betalingsachterstanden tot stand te brengen. Bij weigering, geen gehoor of herhaaldelijk niet thuis wordt een folder achtergelaten. De reden van het niet tot stand komen van het contact wordt vastgelegd in het systeem. Dit gegeven maakt onderdeel uit van de monitoring en evaluatie.

Wanneer wel een gesprek tot stand komt, legt de hulpverlener uit wie hij is, wat de reden is en hoe hij aan het signaal over de betalingsachterstanden komt. Hij vraagt toestemming om de financiële positie in kaart te brengen. Indien de inwoner daarmee instemt, wordt bepaald of de betalingsachterstand kan worden opgelost door een quick fix (bijvoorbeeld het aanvragen van bijzondere bijstand, toeslagen, teruggave belastingen of andere regelingen). Tijdens het gesprek wordt de basis gelegd om deze oplossingen te realiseren. Daarnaast wordt afgesproken wanneer de betaling kan worden hervat, zo nodig na ruggenspraak met de crediteur. Wanneer tijdens het gesprek grotere en/of andere (financiële) problemen worden gesignaleerd, wordt toestemming gevraagd om reguliere (schuld)hulpverlening in te zetten en vindt een 'warme' overdracht plaats aan de andere hulpverlener. Een medewerker van het team Vroeg Eropaf legt alle gemaakte afspraken digitaal vast in een gesprekverslag. De betrokken inwoner ontvangt hiervan een afschrift.

Als besloten wordt om contact met een inwoner op te nemen stopt de gemeente met het verwerken van nieuwe meldingen, voor een periode van 6 maanden. Als de inwoner geen hulp wil, wordt dat 6 maanden gerespecteerd. Als er geen contact geweest is omdat deze persoon onbereikbaar was, dan start de gemeente weer met het verwerken van meldingen.

Als het resultaat van de interventie vast staat, eindigt het proces vroegsignalering en wordt de gegevensverwerking afgesloten. De zaak wordt op afgesloten gezet in het systeem. Alle op de zaken betrekking hebbende papieren en digitale dossiers en de persoonsgegevens inclusief de gegevens die tijdens het proces zijn verzameld, worden overeenkomstig de daarvoor geldende regelgeving gearchiveerd en tijdig vernietigd.

Het doel van de vroegsignalering ligt vooral in het voorkomen van complex(er)e schuldensituaties en hiervan afgeleide sociaal-maatschappelijke problematiek. Door deze verschuiving van zwaardere naar lichtere vormen van dienstverlening krijgt het team Vroeg Eropaf ook een rol in de doorverwijzing (regie) van de inwoner naar de op dat moment meest geëigende wijze van dienstverlening. Hiervoor is het noodzakelijk dat het precieze aanbod van de diverse uitvoerende instanties (Plangroep, SMWO, Schuldhulpmaatje en anderen) duidelijk in kaart wordt gebracht, afgebakend en kan worden gemonitord, zodat gericht maatwerk kan worden geleverd. Vanuit deze rol is het van belang om een duidelijk verbinding te leggen tussen het team Vroeg Eropaf en de gemeentelijke loketfunctie.

Het intakeproces en het proces vroegsignalering zijn ingericht conform de Wgs en het Landelijks Convenant Vroegsignalering. De gegevensuitwisseling geschiedt op basis van het Besluit Gemeentelijke Schuldhulpverlening van 6 juli 2020.

Het resultaat van een geslaagde interventie is dat:

1. er inzicht is in de oorzaken van de achterstand(en) en of er sprake is van problematische schulden;
2. duidelijk is welke schulden/betalingsachterstanden er zijn (wat zijn de eerste signalen dat het niet goed gaat);
3. er een plan van aanpak ligt, waarin:
 - a. Er (indien mogelijk) een basis is gelegd voor het herstel van de regelmatige betaling van de vaste lasten;
 - b. Duidelijk is of er ruimte is, en zo ja welke om de achterstand in te lopen, indien er geen sprake is van problematische schulden;
 - c. Duidelijk is of er problematische schulden zijn en of er een aanmelding schulddienstverlening is of wordt gedaan en welke andere dienstverlening binnen schulddienstverlening nodig is;
 - d. Duidelijk is welke andere flankerende hulp nodig is.

Tijdens de evaluatie vroegsignalering begin 2023 zal de nadruk liggen op het evalueren van de werkwijze en oplossen van knelpunten. Het college en de raad wordt hierover geïnformeerd.

Bijlage 7: NVVK-arrangement

Om in vertrouwen met elkaar te kunnen werken waarbij schuldeisers vooraf akkoord kunnen geven zijn er 4 voorwaarden gesteld om mee te doen aan Collectief Schuldregelen:

1. Saneringskrediet, tenzij
2. Budgetbegeleiding
3. Werken volgens de NVVK-gedragscode
4. Monitoring

SANERINGSKREDIET

Er zijn 2 vormen van schuldregelingen waarbij de schuld gesaneerd wordt: via bemiddeling of via een saneringskrediet. Bij een saneringskrediet wordt door middel van een krediet (een percentage van) de totale schuldenlast afgekocht tegen finale kwijting. Bij saneringskredieten krijgen schuldeisers eenzelfde deel van de vordering als bij schuldbemiddeling vooraf wordt geprognostiseerd, alleen krijgen ze dit vooraf en niet achteraf. Het restant wordt - net zoals bij schuldbemiddeling - kwijtgescholden en de vordering op de klant komt daarmee te vervallen. De klant heeft vanaf dat moment nog maar 1 schuld die bovendien aanzienlijk lager is dan zijn vorige schulden. Een groot deel is immers al kwijtgescholden. Vanaf dat moment lost de klant 3 jaar lang maandelijks af op deze ene schuld.

TENZIJ ...

Soms is een saneringskrediet niet de beste oplossing. Bijvoorbeeld wanneer de verwachting is dat een klant een flinke inkomensstijging tegemoet kan zien. Hierdoor stijgt de afloscapaciteit namelijk. Daarom wordt bij Collectief Schuldregelen gesproken van een saneringskrediet tenzij. De schuldregelaar werkt volgens de richtlijnen van de NVVK. Wanneer de inschatting is dat schuldbemiddeling beter passend is dan wordt dat de route. De richtlijn is dat schuldhulpverleners toewerken naar het inzetten van saneringskrediet in minimaal 80 % van de schuldregelingen.

BUDGETBEGELEIDING

Bij Collectief Schuldregelen wordt altijd een vorm van budgetbeheer of budgetbegeleiding toegepast. Dit biedt de schuldeiser zekerheid voor het voldoen van lopende en toekomstige betalingen. Met deze waarborg kan vooraf akkoord worden gegeven. Budgetbegeleiding kan in verschillende vormen. Uitgangspunt is dat de vorm en de zwaarte past bij wat de klant wel en niet kan om ervoor te zorgen dat er aan de betalingsverplichtingen kan worden voldaan.

NVVK-GEDRAGSCODE

Schuldeisers worden gevraagd vooraf akkoord te gaan. Om dat te kunnen doen, moet de schuldeiser erop kunnen vertrouwen dat het schuldendossier professioneel wordt afgehandeld. Daarom dienen alle deelnemende schuldhulpverleners zich te conformeren aan de gedragscode schuldhulpverlening van de NVVK. De gedragscode bestaat sinds 1979 en wordt breed geaccepteerd als de basis voor schuldregelingen in Nederland. De gedragscode regelt onder meer het 120 dagen model.

MONITORING

Het effect van Collectief Schuldregelen kan worden afgemeten aan de doorlooptijd van het schuldendossier. Dit is het moment van saldo opvragen tot het moment dat het krediet wordt uitbetaald. De verwachting is dat de doorlooptijd bij gebruikmaking van Collectief Schuldregelen aanzienlijk korter

wordt. Bij de start wordt een nulmeting gedaan (de norm voor de doorlooptijd is 120 dagen). Een half jaar, 1 jaar en 2 jaar na implementatie wordt de schuldhulpverlenende organisatie gevraagd deze meting te herhalen.

De versnelling die door Collectief Schuldregelen wordt gerealiseerd levert voor zowel schuldhulpverleners als schuldeisers aanzienlijk tijdsbesparingen in werkzaamheden op, afhankelijk van de wijze waarop processen zijn ingericht. Door de snellere doorlooptijden en het verminderen van het aantal administratieve handelingen kunnen meer mensen geholpen worden.

Doordat de procedure van het schuldregelen sneller gaat, hebben klanten sneller perspectief. Hierdoor zullen er minder klanten uitvallen. Door het saneringskrediet is er nog maar 1 schuldeiser over die betaald moet worden en dat geeft de klant overzicht en ruimte om aan (andere) problemen te werken.

Laan van St. Hilaire 2
4301 SH Zierikzee

Postadres:
Postbus 5555
4300 JA Zierikzee

T (0111) 452 000

gemeente@schouwen-duiveland.nl
www.schouwen-duiveland.nl